…DAJA ZA GORIŠKO IN BENEČIJO

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto VIII. - Štev. 213 (2209) | Poštnina plačana v gotovini / Spedizione in abbon. post. I. gr. | TRST, sreda 3. septembra 1952 | Cena 20 lir

„SOCIALISTIČNI“ ŠOVINIZEM

Kot so nedavno poročale «Ultime Notizie», bo odpotovalo posebno odposlanstvo PSVG — edine politične stranke v Trstu, ki še nosi naslov «della Venezia Giulia» — v London, v Pariz in na Dunaj, kjer bo poskušalo pridobiti tamkajšnje socialistične stranke za idejo tržaških «socialistov» o plebiscitu. Medtem ko je vidni predstavnik italijanske socialno demokratične stranke PSDI prejšnjo sredo uradno podprl to zamisel, ki je po rimskem nalogu našla svoje prve apostole v Trstu, govore številna poročila o tem, da si vodstvo PSDI že dalj časa prizadeva, da bi prepričalo evropske socialistične stranke, naj podprejo to zamisel na bližnjem zasedanju socialistične internacionale.

«Socialistična» zamisel o plebiscitu ni nova. Vsakih nekaj mesecev nas opozarjajo o tem kričeči lepaki po tržaških ulicah. Lani v avgustu je celo navdušeno podprl Enzo Grazzini, ki je s svojimi članki v «Corriere della Sera» začel rimsko kriško vojsko za Trst, ki se je potem končala z odložitvijo volitev, z uvedbo italijanskega volilnega zakona in z marčnimi fašističnimi izgredi, ki so pripeljali do londonske konference.

Zamisel, ki se utegne zdeti na prvi pogled demokratična — ne toliko pri nas, kjer imamo dobre izkušnje in znamo ločiti masko od resnice, temveč v bolj ali manj nepoučenem svetu — pokaže že pri nekoliko podrobnejšem pregledu, kdo je njen resnični oče in kakšni so njeni pravi nameni. Osnovna točka te ideje je — poleg tega, naj velja pri plebiscitu samo dilema: Italija ali Jugoslavija — umik jugoslovanskih čet s STO, to je, odstranitev prav tiste ovire, ki je doslej preprečevala uresničenje zloglasne tristranske izjave.

Umik jugoslovanske vojske je prvi pogoj, pravijo socialisti. Za plebiscit? Nekateri — vsekakor pa za uresničenje tristranske izjave, to je za priključitev vsega Tržaškega ozemlja k Italiji. Če se Rimu posreči uresničiti ta prvi pogoj», je «socialistična zamisel» o plebiscitu pravzaprav opravila svoje delo; Rim lahko doseže svoje cilje tudi brez nje in brez plebiscita.

Skratka, ta zamisel o plebiscitu se nam prikaže kot «socialistična» varianta kominformovske zamisli formalne neodvisnosti STO kot prvega koraka k priključitvi vsega STO k Italiji, kot varianta, ki naj z druge strani odpre rimski diplomaciji vse tiste možnosti manevriranja, ki bi jih sicer postavilo v nekoliko drugačno luč dejstvo, da se zanje s svojo hinavsko zahtevo po neodvisni STO zavzemajo kominformisti.

V tem mnenju nas utrjuje dejstvo, da se je ideje plebiscita kot eno izmed «možnosti za rešitev tržaškega vprašanja» to pomlad javno oklenila tudi rimska vlada in da skuša zdaj palača Chigi po raznih svojih kanalih v tisku pripisovati podobne zamisli celo angleškemu zunanjemu ministru Edenu.

Če torej vse kaže, da utegne zamisel «plebiscita» (dejansko pa v prvi vrsti uresničenje omenjenih in označenih pogojev za plebiscit) postati konjiček rimske diplomacije, postane namen romanja tržaških «socialistov» zelo prozoren. Obenem z mnogo širšim, čeprav javnosti nekaj manj očitnim prizadevanjem italijanskih socialnih demokratov je to akcija ne le v službi italijanskega imperializma, temveč v direktni službi italijanske De Gasperijeve vlade.

To nalogo so morali prevzeti socialni demokrati, ker imajo s članstvom v socialistični internacionali zelo široke zveze v svetu.

Saragat je dejal, da je plebiscit «edino demokratična rešitev». Navajeni smo sicer, da se proglaša za demokratično vse, za kar De Gasperi potrebuje demokratično legitimacijo, na primer volilni zakon z večinskim sistemom razdeljevanja mandatov. Vendar je ta njegova izjava nekoliko drugačna, ker je na eni strani za demagogo zelo nevarno formulacijo, na drugi strani pa dejansko pohvalo petindvajsetletnega fašističnega nasilja.

Zahtevati plebiscit v sedanjih okoliščinah, ne da bi se popravilo vse to, kar je fašizem — poudarjamo posebej fašizem, ker nam to v najlepši luči kaže Saragatov «socializem» in «demokracija» v tržaškem vprašanju, čeprav ne pozabljamo na delo predfašistične Italije in na politiko pofašističnih oblasti v Trstu — nasilno spremenil na našem ozemlju s politiko najbolj grobega nasilnega raznarodovanja, z odvzemom vseh materialnih osnov našega gospodarskega, kulturnega in javnega življenja, s politiko ognja in meča — zahtevati plebiscit v takih okoliščinah, pomeni sankcionirati fašistično nasilje, pomeni skrajno demagoški poskus ustvarjanja «demokratičnih» prividov na osnovah, ki so negacija demokracije.

Še več — socialistična «zamisel» je postavljena tako, da bi naj raznarodovalni stroj, ki ga je ustvaril fašizem in ki doslej v Trstu še ni razbit, še nekaj let ustvarjal boljše pogoje za «plebiscit», in da bi se ta raznarodovalni stroj po možnosti vrnil tudi v cono B, kjer je narodnoosvobodilna vojna z njim pometla.

Lep «socializem» v službi šovinizma, imperializma in genocida! Prepričani smo, da mu socialistične stranke v svetu, ki so za razliko od PSVG in PSDI po večini res delavske in socialistične, ne bodo nasedle.

JUGOSLAVIJA, TURČIJA IN GRČIJA lahko zagotovijo mir na Balkanu

Izjave voditelja grške opozicije Papagosa o jugoslovanski vojski - Predsednik belgijskih socialistov o važnosti Jugoslavije za obrambo, za razvoj evropskega gospodarstva in za zbliževanje med narodi - Šest vojnih ladij ZDA bo obiskalo Split - Odobritev važnih kreditov za pospeševanje kmetijstva

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 2. — Po enajstdnevnem obisku v južni Grčiji je jugoslovanska parlamentarna delegacija, ki se pod vodstvom Moše Pijada vrača v domovino, danes z letalom prispela v Solun. Na solunskem letališču je jugoslovansko delegacijo sprejel guverner severne Grčije minister Spais, predsednik solunske občine, zastopniki lokalnih oblasti, vojske, poslanci raznih političnih strank in jugoslovanski konzul v Solunu Bogoljub Popovič. Takoj po prihodu v Solun je jugoslovanska delegacija v spremstvu poveljnika III. armadnega zbora generala Menidakisa in guvernerja severne Grčije Spaisa obiskala pokopališče v Zejtinliku in položila vence na grobove 8.000 srbskih vojakov, ki so padli v prvi svetovni vojni na solunski fronti. Nato so jugoslovanski poslanci obiskali dve tovarni, kjer so jih grški delavci navdušeno pozdravili. Nato so se jugoslovanski poslanci udeležili svečanega kosila, ki so ga njim na čast priredile politične osebnosti Makedonije in Trakije. Po svečanem sprejemu v prostorih jugoslovanskega konzulata v Solunu, katerega so se poleg jugoslovanskih poslancev udeležili guverner severne Grčije minister Spais, poveljnik III. armadnega zbora Manidakis, jugoslovanski poslanik v Atenah Radoš Jovanovič, člani konzularnega zbora, številni grški narodni poslanci in kulturni delavci Soluna, so se jugoslovanski ljudski poslanci udeležili svečane večerje, ki jo je priredil guverner severne Grčije minister Spais. Po polnoči so jugoslovanski ljudski poslanci z brzovlakom po dvanajstdnevnem bivanju v Grčiji odpotovali v domovino.

V svojih izjavah na tiskovni konferenci v jugoslovanskem poslaništvu v Atenah sta vodja jugoslovanske parlamentarne delegacije Moša Pijade in Svetozar Vukmanovič odgovarjajoč na vprašanja grških in inozemskih novinarjev vnovič poudarila, da ne obstaja samo možnost, temveč da je v interesu obeh držav, da se razvije in utrdi prijateljstvo in sodelovanje na političnem, gospodarskem, kulturnem in vojaškem področju, kar se lahko doseže brez formalnih paktov. «Glede na današnji položaj, v katerem sta obe državi, je vprašanje obrambe na prvem mestu», je dejal Moša Pijade in dodal, da je neobhodno potrebno, da se z namenom zagotovitve srečnejše bodočnosti obeh narodov utrdijo zveze in odnosi na vseh področjih. Moša Pijade je izjavil, da bo sredi septembra prispela v Grčijo jugoslovanska vojaška delegacija na razgovore z grškimi vojaškimi osebnostmi, medtem ko je Svetozar Vukmanovič opozoril na možnosti tesnega sodelovanja na turističnem, gospodarskem in tehničnem področju. Na koncu je Moša Pijade izjavil, da bo Jugoslavija storila vse, da se čim prej popravi svobodna cona v solunski luki, in je ponovno zagotovil, da nosi jugoslovanska delegacija iz Grčije najlepše vtise in da se je prepričala, da čutijo vsi narodi Jugoslavije prisrčno prijateljstvo do grškega naroda.

V izjavi jugoslovanskim novinarjem je vodja grške opozicije Papagos poudaril potrebo tesnega sodelovanja na političnem, gospodarskem, kulturnem in vojaškem področju med Jugoslavijo in Grčijo. «Moje mnenje je», je poudaril Papagos, «da Jugoslavija, Turčija in Grčija lahko zagotovijo mir na Balkanu. Eventualni napadalec bi moral razmisliti, kako bi se znašel pred enotnostjo treh držav, ki so odločene braniti svojo neodvisnost. Zato je potrebno prepričati Združene države Amerike, da nam dajo čim več orožja. Spoznal sem jugoslovanskega vojaka», je nadaljeval Papagos, «ki je prvorazredni vojak. Tak vojak mora biti dobro oborožen, kajti orožje, dano jugoslovanski vojski, ne bo izgubljeno».

V pismu centralnemu komiteju Komunistične partije Jugoslavije in maršalu Titu je predsednik belgijskih socialistov Maks Buzet v imenu delegacije, ki je nedavno obiskala Jugoslavijo, med drugim poudaril, da so belgijski socialisti razumeli, kako velik potencial predstavlja danes Jugoslavija za obrambo, za razvoj evropskega gospodarstva in za zbližanje med narodi in mogoče tudi za bodočo evolucijo narodov, ki so trenutno pod sovjetsko dominacijo. Buzet je poudaril glede na skrupulozno objektivnost jugoslovanskih voditeljev v zvezi s težavami, ki jih imajo v izgradnji socializma v Jugoslaviji, da bodo belgijski socialisti z največjim zanimanjem in z iskreno željo za sodelovanje sledili ogromnim naporom jugoslovanskih voditeljev za ohranitev neodvisnosti Jugoslavije in izvedbo socializma z industrializacijo in demokratizacijo uprave.

Maršal Tito je danes v spremstvu podpredsednika vlade in ministra zunanjih zadev Edvarda Kardelja, ministra hrvatske vlade Ivana Krajačiča, viceadmirala Mate Jerkoviča in kontreadmirala Ščekiča obiskal Senj, kjer mu je prebivalstvo priredilo prisrčen sprejem. Maršal Tito se je zanimal za lokalne probleme, dal navodila za njihovo rešitev, dal na razpolago pol milijona dinarjev za dom vojnih sirot in si ob navdušenju meščanov ogledal mesto.

Predsednik vlade Slovenije Miha Marinko je danes sprejel bivšega ministra in sedanjega zastopnika Francije v OZN Julesa Mocha s soprogo in ju zadržal pri kosilu. Jules Moch, ki se zanima za izgradnjo socializma v Jugoslaviji, se je med bivanjem v Sloveniji razgovarjal s političnimi delavci ter obiskal nekatera industrijska podjetja.

25. avgusta zjutraj sta blizu vasi Jelovica po nalogu bolgarske obveščevalne službe prekoračila mejo dva bolgarska vohuna. Medtem ko se je prvi od bolgarskih agentov takoj po prihodu čez mejo prijavil jugoslovanskim oblastem, je bil drugi pri poizkusu, da se vrne v Bolgarijo, ubit. Preiskava je ugotovila, da je ubiti Marko Petkov Džunin, ravnatelj gostinskega podjetja v vasi Gorežda, agent bolgarske obveščevalne službe, ki je večkrat prihajal čez mejo in je lani v spopadu z jugoslovanskimi organi ubil jugoslovanske miličnika Konstantinoviča.

Jugoslovanska vlada je dala privoljenje za novega turškega veleposlanika v Beogradu Agaha Aksela, dosedanjega turškega poslanika v Amanu.

Indijska vlada je imenovala za veleposlanika v Beogradu Binay Ranjan Senija, dosedanjega veleposlanika Indije v ZDA.

Pod poveljstvom viceadmirala Cassadya bo 11. septembra šest vojnih ladij ZDA obiskalo Split. Med enotami, ki pripadajo 6. ameriški floti, sta veliki nosilec letal Coral Sea in težka križarka Salem.

Nacionalne študentske unije Anglije, Zahodne Nemčije, Švice, Avstralije, Francije in Avstrije so odklonile svojo udeležbo na konferenci mednarodne študentske zveze, ki bo te dni v Bukarešti, v kolikor se na konferenco ne povabijo tudi zastopniki Jugoslavije.

28. avgusta so slovenski planinci iz Tolmina položili na vrh Mangrta umetniško izdelano spominsko knjigo s sliko maršala Tita namesto knjige, ki so jo nedavno odnesli italijanski alpinci.

Na nedavnem zasedanju jugoslovanskega gospodarskega sveta na Bledu je bilo sklenjeno, da se odobrijo 3 milijarde in 500 milijonov dinarjev kredita za pospeševanje kmetijstva, in sicer 250 milijonov za nakup živine, 400 milijonov za nove vinograde in sadovnjake in 2 milijardi 750 milijonov za dokončno izgraditev novih zadružnih objektov. Poleg tega je zvezni gospodarski svet sklenil, da odobri določene kredite zadrugam, ki jih je doletela suša, ter kredite delavcem in nameščencem za zidanje stanovanjskih hiš.

B. B.

VS zopet razpravlja o sprejemu novih članov v OZN

NEW YORK, 2. — Pod predsedstvom brazilskega delegata Muniza je Varnostni svet na današnji seji znova razpravljal o sprejemu novih članov v OZN. Prvi je govoril ameriški delegat Warren Austin in sporočil, da ni bil dosežen noben pozitiven rezultat na sestanku petih stalnih članov Varnostnega sveta, ki je bil 21. avgusta.

Dejal je, da se stališče posameznikov ni spremenilo, in zato ni bilo mogoče doseči sporazuma.

Sovjetski delegat je dejal, da je mnenja, da ni umestno razpravljati sedaj o zahtevah za sprejem Japonske, Kambodže, Lausa in Vietnama. Dodal je, da bi morali z druge strani predlagati sprejem Libije in štirinajstih držav, ki že več let čakajo na sprejem.

Obtožil je nato ZDA, da ovirajo sprejem sovjetskih satelitov v OZN in dejal, da se bo SZ vedno posluževala veta, «da prepreči nezakonite spletke Angležev in Američanov v Varnostnem svetu». Ponovno je zahteval, naj Varnostni svet priporoča istočasni sprejem 14 držav.

Razpravljanje se je nato odložilo na jutri popoldne, ko bo ameriški delegat obrazložil ameriško stališče.

SLABA VEST iredentističnega tiska

(Po najnovejšem fašističnem zločinu)

V Trstu ga ni človeka — pa naj pripada kateri koli politični skupini — ki ne bi včeraj zjutraj, ko je izvedel za zločinski poskus požiga slovenske srednje šole v Ulici Lazzaretto Vecchio, takoj lahko s stoodstotno gostovostjo uganil, kdo so bili in katerim političnim skupinam pripadajo zločinski zlikovci. Tudi ni nobenega dvoma, da je vsak pošten prebivalec našega mesta ne glede na narodnostno pripadnost nadaljevanje fašističnih požigov ogorčeno obsodil. Spričo teh dveh dejstev pa je nadvse značilno, kako je včeraj po tem najnovejšem zločinu na prvi dan izvajanja londonskih sklepov poročal tržaški iredentistični - demokristjanski in kominformovski tisk.

Kominformistična «Unità» o zločinu sploh ni poročala niti besedice! Ne verjamemo, da njeni tržaški uredniki ne vedo, kaj se dogaja v našem mestu. In če vedo, so z molčanjem hoteli najnovejši fašistični zločin ne samo ignorirati kot nevažno zadevo, temveč svojim čitateljem hkrati tudi prikriti, da v našem mestu isti zločinci kot nekoč nadaljujejo s svojo tradicionalno prakso proti vsemu, kar je slovenskega. Takšno ravnanje je pač posledica njihove prežetosti s fašistično vzgojo in italijansko kominformovsko iredentistično politiko: «saj je bil zločin naperjen proti tistim, pred katerimi je potrebno — kot je pozival pred meseci Vidali v Bariju — «reševati italijanstvo Trsta». No, zelo je verjetno, da bo tržaške kominformovske novinarje kakšen njihov predpostavljeni opomnil naj vendar zadevo na demagoški način vsaj dan pozneje «inteligentno» izkoristijo in zato ni izključeno, da bomo v današnji «Unità» čitali nekaj podobnega v tem smislu.

Podobno je pisal demokristjanski «Giornale di Trieste», ki je v prav najbolj skritem kotičku svoje druge strani pristulil tri stavke poročila pod naslov, ki zadeva neki drugi slučajni požar, ki so ga povzročili otroci pri igri. Seveda ta demokratični in pobožni katoliški list — prav gotovo ne v smislu Kristusovega nauka — ni zapisal niti besede zgražanja ali ogorčenja ali protesta, da bi s tem vsaj na videz prikril svoje zadovoljstvo nad poskusom izpreminjanja v pepel slovenske srednje šole ob nastopu službe 21 rimskih funkcionarjev.

Najbolj značilno pa je tisto, kar so zapisali demokrščanski uredniki včeraj popoldne v svoje «Ultime Notizie», v člančiču, s katerim polemizirajo z našim včerajšnjim poročilom o zločinu v našem dnevniku. Tem «pravičnežem» predvsem ni prav, da smo poročilo objavili na prvi strani in z velikim naslovom čez pet stolpcev. Bog ve, zakaj se jezijo? In kaj mislite, kakšen bi bil naslov v «Ultime Notizie», če bi n. pr. v Londonu sklenili, imenovati namesto 21 italijanskih, prav toliko jugoslovanskih funkcionarjev v okviru ZVU in če bi na dan nastopa njihove službe nekdo poskušal s pomočjo bencina zažgati eno izmed italijanskih šol v Trstu? Prav gotovo bi bilo razburjenim pisunom pri «U. N.» vseh devet stolpcev desetkrat premalo...

Toda tem naslednikom ostudnega fašističnega popoldnevnika, katerega pisanja se Slovenci še prav dobro spominjamo iz dučejevih časov in še prej, ko so goreli naši narodni domovi, ko so zločinci v črnih srajcah s svinčenimi kroglami delili svojo rimsko pravico pri Bazovici, na Opčinah, Proseku, ko so ropali in požigali naše vasi, ne gre v glavo, da bi imel pri tem zadnjem zločinu prste vmes kdor koli na pr. od tistih «nacionalistov», katere je ta list tako vneto zagovarjal ob marčnih fašistovskih izgredih — da navedemo samo primer iz letošnjega leta. Ne! Veste kaj pravijo? Poslušajte:

«Troppo sciocca la messinscena, anche per i palati più grossolani. Ali gre za gesto norcev ali pa gre — spričo nadvse nesorazmernega kankana «Primorskega dnevnika» — za pravi pravcati avtolezionizem, t.j. za nizkotno provokacijo: tutto fa brodo pur di scagliarsi contro gli italiani, specialmente mentre si celebra in tribunale il processo contro i mancati autentici attentatori al Villaggio del Fanciullo, dove non si «giocava» con una bottiglia di benzina, ma con «pani» di dinamite.»

In da bo jezuitizem v resnici dovršen in popoln, poziva list policijo in oblasti «ad intensificare la vigilanza...»

Zadeva je torej zelo preprosta: ne samo predsinočnjim, temveč vedno smo tržaški in primorski Slovenci sami sebe ubijali, si požigali svoje narodne domove in svoje vasi in se zapirali za desetletja v italijanske ječe in internacije, samo zato, ker «tutto fa brodo pur di scagliarsi contro gli italiani»! V tem zadnjem primeru pa smo imeli še prav poseben vzrok, zlasti mi pri našem dnevniku, ker se istočasno vrši pred tržaškim tribunalom proces proti pubertetnikom, ki so ustanavljali posebno protititistično stranko...

Tako torej. Vendar bi bilo lepo, če bi «Ultime Notizie» odgovorile na sledeče vprašanje: zakaj je njihova jutranja izdaja poskušala zločin prikriti in zakaj je demokristjansko glasilo popoldne tako ogorčeno zakričalo. Ali ni morda vmes slaba vest?

Oster napad iranskega tiska na Veliko Britanijo in ZDA

V pričakovanju dodatnih Mosadekovih izjav - Član komisije za petrolej Hassibi o nesprejemljivosti zadnjih predlogov

TEHERAN, 2. — Kakor je danes izjavil tisku vladni predstavnik, bo Mosadek morda v kratkem podal nadaljnja pojasnila glede svojih zadnjih izjav o angleško-ameriški noti. Predstavnik je dodal, da Mosadek ni še sprejel ameriškega industrijca Jonesa, ko se je ta vrnil iz Abadana. Medtem se je izvedelo, da bo Jones odpotoval iz Teherana v četrtek. Danes je Jones izjavil dopisniku AFP, da ni še končal svojih razgovorov z iransko vlado. Takoj ko bo te razgovore končal, bo podal tisku nekatere izjave.

Kazem Hassibi, ki je eden od članov iranske parlamentarne komisije za petrolej, je danes na tiskovni konferenci očital Angležem, da priznavajo podržavljenje iranske petrolejske industrije samo pod pogojem, če Iran pristane na razsodbo Mednarodnega sodišča, kar bi pomenilo, da Iran avtomatično priznava pristojnost tega sodišča v petrolejskem vprašanju. Iran pa je vedno oporekal tej pristojnosti in poudarjal izključno pristojnost iranskih sodišč. Razen tega bi morala Perzija priznati bivšo AIOC kot izključno kupovalko perzijskega petroleja, kar bi pomenilo obnoviti položaj varuštva.

Kazem Hassibi je nato poudaril, da deblokada iranskih šterlinških kreditov v Veliki Britaniji, ki ga Angleži in Američani predlagajo v svoji zadnji noti, ne bi imela nobenega praktičnega učinka, ker bi ta znesek vračunali v dolg Irana za odškodnino AIOC.

Končno je Hassibi dejal, da je znesek deset milijonov dolarjev «v zameno pristanka na pogodbo, ki bi povzročila Perziji izgubo tisoč milijard dolarjev, smešen. Američani, je dodal Hassibi, so pokazali, da še ne poznajo iranskega ljudstva. Po takem predlogu ne bomo mogli več gojiti do Američanov istih čustev kakor prej».

Glasilo iranske narodne fronte «Shahed» objavlja danes izredno oster napad na Angleže, predvsem pa na Američane. List trdi, da je «Truman napravil svojo zadnjo nevredno akcijo kot predsednik, ko je skušal preprečiti kapitulacijo Velike Britanije. Gostje Bele hiše, milijarderji in senatorji ne morejo razumeti idej, ki domujejo v revnih teheranskih domovih. Hočemo prodajati naš petrolej, toda ne naše vesti, naše svobode ali naše neodvisnosti. Bogati Američani ne morejo razumeti, kar se je zgodilo na Kitajskem, in kar se bo jutri zgodilo v Teheranu». List zaključuje: «Iran ni naprodaj ne za Američane ne za Angleže ne za Ruse. Če bi se ZDA res zavedale položaja, bi morale, kakor Mosadek, poslati noto Veliki Britaniji in jo pozvati, naj brezpogojno sprejme pravične zahteve iranskega ljudstva». Značilno je, da je kominformistični tisk večkrat napadel list «Shahed» in ga označil za filoameriškega.

Ameriški državni departman je danes uradno javil, da je pisanje časopisov, češ da ameriška in britanska vlada pripravljata pošiljatev čet v Iran, «če bi nastopile določene okoliščine», brez vsake podlage. Predstavnik državnega departmana je nato izjavil, da so «zelo zanimive» vesti iz Teherana, da je Mosadek zahteval «pojasnila» glede zadnjih angleško-ameriških predlogov. Ta zahteva pa vsekakor ni še prišla v Washington.

Ridgwayev razgovor z Adenauerjem

PARIZ, 2. — Kakor se je izvedelo, so predstavniki Francije, Velike Britanije in ZDA, ki so se včeraj sestali v Londonu, da pripravijo zahodni odgovor na zadnjo sovjetsko noto, predložili vsak svoj osnutek.

Tri osnutki pa so si podobni in med njimi ni nobene bistvene razlike. Medtem poudarjajo pariški opazovalci, da se dnevni red, ki ga je predlagala SZ v svoji zadnji noti ne more sprejeti. Poudarjajo namreč, da so tri zahodne vlade pripravljene udeležiti se konference s Sovjetsko zvezo, dodajajo pa, da bi bilo možno res učinkovito razpravljanje samo, če bi začeli proučevati najprej nemško volilno vprašanje.

V bonnskih obveščenih krogih se je izvedelo, da se bo Adenauer sestal v četrtek s tremi visokimi komisarji in se z njimi razgovarjal o zadnji sovjetski noti. Adenauer se je že danes razgovarjal z ameriškim visokim komisarjem, ki mu je izročil besedilo sovjetske note.

Danes je iz Pariza prišel v Koeln general Ridgway. Sprejel ga je podtajnik v nemškem zunanjem ministrstvu Hallstein. Ridgway je takoj po prihodu obiskal kanclerja Adenauerja. Uradno poročilo pravi, da so Ridgwaya sprejeli tudi trije zahodni visoki komisarji. Dobro obveščeni krogi trdijo, da sta se Ridgway in Adenauer razgovarjala o evropski obrambni skupnosti. Po razgovoru z Adenauerjem je Ridgway časnikarjem izjavil med drugim: «Naš glavni smoter mora biti ohranitev miru za vsako ceno. Skupno sodelovanje je bistveni činitelj, ki služi temu namenu. Morebitni napadalec mora razumeti, da se mu bomo postavili skupno v bran in ga zavrnili ter mu prizadejali hude izgube. V tem smislu sodim, da je prispevek Nemčije življenjske važnosti».

Nocoj je Ridgway zopet odpotoval v Pariz.

Pred občnim zborom Mednarodnega denarnega sklada

MEXICO CITY, 2. — Ta teden bo letni občni zbor Mednarodnega denarnega sklada in Mednarodne banke za obnovo. Češkoslovaška delegacija, ki je edina država vzhodnega bloka kot članica denarnega sklada, je predložila resolucijo, ki zahteva izključitev kuomintanške skupine iz vseh organizmov sklada in banke.

Ameriški zakladni minister Snyder, ki se bo udeležil občnega zbora, je danes izjavil, da ZDA nimajo namena spremeniti cene zlata in tudi ne revalvirati dolarja. Dejal je, da je ameriško stališče glede važnosti, da se ohrani sedanja pariteta ameriškega dolarja in zlata, znano. «Stalnost te paritete, je dejal Snyder, je vedno podpiral kongres, in mi smo mnenja, da naša politika jamči finančno stalnost v ZDA, in da je to velike važnosti ne samo za nas, pač pa tudi za ostali svet. Z mednarodnega stališča krepi stalna vez med ameriškim dolarjem in zlatom zaupanje sveta tako v zlato kovino kakor v ameriško valuto.

Razpisane volitve na Južnem Tirolskem

TRIDENT, 2. — Predsednik pokrajinskega odbora je določil 9. november za dan volitev v pokrajinski svet pokrajine Trident - Poadižje. Pokrajinski svet bo štel 40 svetovalcev.

Južna Tirolska je edina italijanska pokrajina, v kateri še ni bilo pokrajinskih volitev. Izvedbo volitev je vlada zavlačevala z dolgotrajnim sporom, kdo naj izda volilni zakon in kdo naj volitve razpiše.

Politična aktivnost v Londonu

LONDON, 2. — Angleška vlada se bo sestala v četrtek, da med drugim prouči zadnji razvoj spora z Iranom, priprave za bodočo gospodarsko konferenco držav Britanske skupnosti, predvideno zvišanje cen za nekatera živila ter program za novo parlamentarno zasedanje, ki se bo začelo prve dni novembra.

V kronskem govoru bodo pojasnjene bistvene točke, ki se nanašajo na dva zakonska osnutka o razveljavitvi podržavljenja transportov in jeklarske industrije. Churchill bo v soboto govoril v svojem volilnem okrožju. Pričakujejo, da bo komentiral sklepe kongresa sindikatov. V ponedeljek pa bo v Sheffieldu govoril zunanji minister Eden.

Britanski sindikati obsojajo zdravstveno politiko vlade

Kongres odobril poročilo glavnega sveta in sprejel resolucijo, ki se zavzema za izvedbo oborožitvenega programa

MARGATE, 2. — Kongres angleških sindikatov je danes soglasno odobril resolucijo, ki zahteva ukinitev dodatnih plačil, ki jih je naložila konservativna vlada za zdravniške preglede, za popravila zob in za druge zdravniške pomoči, ki so všteti v brezplačni zdravstveni službi. Dr. Cardew je pri predložitvi resolucije izjavil, da ti dodatni stroški navajajo številne ljudi, da ne gredo k zdravniku, in res se je v juniju število zdravniških predpisov zmanjšalo za 15 odst. Najbolj pa so se zmanjšali v Lancashire. Govornik je pripomnil: «Ni le slučaj, da se je najbolj zmanjšalo število ljudi, ki so šli na zdravniški pregled, prav na področju, kjer so gospodarski pogoji najslabši zaradi krize v tekstilni industriji.»

Na jutranji seji so na kongresu razpravljali o vprašanju oborožitve. Razpravo je načel tajnik organizacije Sir Vincent Tewson, ki je pozval delegate, naj zavrnejo zahteve bevanistov za znižanje oborožitvenega programa. Dejal je, da čeprav se lahko zdi potrebna kaka sprememba teh programov, se v zadnjem letu ni nič takega zgodilo, kar bi lahko navajalo sindikate, da umaknejo svojo podporo politiki oboroževanja. Omenil je nato stalno podporo zveze sindikatov OZN, NATO in načelom kolektivne varnosti.

Na koncu je Vincent Tewson pozval kongres, naj odobri resolucijo glavnega sveta zveze sindikatov, ki pravi: «Izvesti je treba oborožitev v najvišji možni meri in v mejah naše zmogljivosti najti potrebna sredstva. To ni trenutek, da bi popustili pri naši odločenosti, da nudimo kolikor mogoče velik prispevek k obrambi svobodnega sveta».

Sledila je debata, med katero je med drugim voditelj sindikata gasilcev in član izvršilnega odbora angleške kominformistične stranke John Horner napadel Eisenhowerja zaradi njegovega zadnjega govora. Delegat sindikata mehanikov Jack Stanley pa je dejal, da se približno polovica angleškega narodnega dohodka uporabi za obrambne programe, kar povzroča brezposelnost in vsakovrstne težave.

Kongres je na koncu zavrnil resolucijo, ki kritizira oborožitveni program. Resolucija je zahtevala konferenco petih velesil, konec oboroževanja Nemčije in Japonske, ter poudarjala, da oboroževanje povzroča stalno padanje življenjske ravni angleškega ljudstva.

Nato je kongres zavrnil drugo resolucijo, ki je zahtevala: znižanje oborožitve in prepoved bakteriološke vojne ter program pomoči zaostalim državam.

Na koncu je kongres odobril poročilo glavnega sveta. Pozneje pa je bila odobrena resolucija, ki jo je predložil sindikat znanstvenih delavcev, in s katero se priporoča britanski vladi, naj si prizadeva, da se s pomočjo OZN pripravi nova mednarodna konvencija za prepoved bakteriološke vojne. Glavni tajnik Zveze sindikatov se je ostro uprl proti tej resoluciji in dejal, da ne bi prišla na dnevni red kongresa, če ne bi bili kominformisti vodili propagandistične kampanje o tako imenovani bakteriološki vojni na Koreji.

Umrl je Avenol bivši glavni tajnik Društva narodov

ŽENEVA, 2. — Bivši glavni tajnik Društva narodov Joseph Avenol je danes umrl v starosti 73 let v svoji hiši v Duillier-Sur-Nyon ob Ženevskem jezeru. Avenol se je rodil v Franciji leta 1879. Študiral je pravo in leta 1907 je postal finančni inšpektor. Leta 1916 ga je francoska vlada imenovala za svojega predstavnika v medzavezniški komisiji za dobave v Londonu. Leta 1919 je bil delegat pri stalnem odboru vrhovnega gospodarskega sveta in je vodil pogajanja s Krasinom za vzpostavitev trgovinskih odnosov z Rusijo. V povojni dobi se je kot finančni izvedenec udeležil glavnih mednarodnih konferenc in je medtem postal član gospodarskega in finančnega posvetovalnega odbora Društva narodov. Leta 1923 je bil imenovan za namestnika glavnega tajnika te organizacije ob strani Sira Erica Drummonda, čigar naslednik v predsedstvu je postal leta 1933. To mesto je zavzemal do leta 1940, ko je Društvo narodov prenehalo delovati.

Od tedaj se je Joseph Avenol umaknil iz javnega življenja. Živel je najprej v Franciji, nato pa v Švici.

Zmanjšanje zlatih zalog v Veliki Britaniji

LONDON, 2. — Poročilo državnega zaklada javlja, da so se kljub ameriški pomoči za 45 milijonov dolarjev zlate in dolarske rezerve Velike Britanije in šterlinškega področja zmanjšale v avgustu za 44 milijonov dolarjev in so konec avgusta znašale 1 milijardo in 672 milijonov dolarjev. Primanjkljaj je nastal predvsem zaradi kritja primanjkljaja 98 milijonov dolarjev v evropski plačilni zvezi v juliju. Britanski primanjkljaj v tej zvezi je znašal v avgustu še 4 milijone in 800 tisoč dolarjev in bo dokončno poravnan v septembru.

Kratke vesti

WASHINGTON, 2. — Državni departman javlja, da se bodo morali evropski uvozniki blaga strateške važnosti iz ZDA od 20. oktobra dalje obvezati pri svojih vladah, da ne bodo zopet izvažali tega blaga brez uradnega dovoljenja teh vlad.

***

HAAG, 2. — Nova holandska vlada, ki jo je Willem Drees včeraj sestavil, je danes prisegla. Popoldne je imela prvo sejo.

***

HONG KONG, 2. — Pekinški radio je danes javil besedilo Maocetungove brzojavke Stalinu ob priliki sedme obletnice zmage nad Japonsko. Na koncu brzojavke se Maocetung zahvaljuje Rusiji za njeno «bratsko pomoč» pri obnovi Kitajske.

Korejsko vprašanje zopet pred OZN?

Ameriški predstavnik v OZN Gross poudarja, da bi morala glavna skupščina razpravljati o repatriaciji vojnih ujetnikov - Avstrijsko in tunizijsko vprašanje - Letno poročilo glavnega tajnika Trygve Liea - Truman napoveduje važna razkritja v zvezi z zadnjo stavko v jeklarski industriji

NEW YORK, 2. — Predstavnik ZDA v OZN Ernest Gross je danes sporočil, da bodo o korejskem vprašanju verjetno razpravljali na prihodnjem zasedanju glavne skupščine OZN, bodisi da se medtem sklene premirje ali pa ne. Nasprotno s stališčem, ki so ga zavzele na zadnjem zasedanju glavne skupščine, so ZDA sedaj mnenja, da ni potrebno čakati na konec pogajanj za premirje, da se spravi korejsko vprašanje pred OZN. «Vprašanje, ki ovira sklenitev premirja, t. j. repatriacija vojnih ujetnikov, je moralnega in političnega značaja», je dejal Gross, «in zato je prav, da o njem razpravlja glavna skupščina OZN».

Kar se tiče avstrijske državne pogodbe, glede katere je Brazilija zahtevala vpis na dnevni red skupščine, je Gross izjavil, da bi morebitni poziv OZN štirim zasedbenim državam, naj napravijo konec zasedbi, imel znaten vpliv. O tunizijskem vprašanju je Gross dejal: «Upamo, da bo mogoče doseči sporazum pred sestankom glavne skupščine s pogajanji med Francijo in pravimi predstavniki tunizijskega ljudstva. Če se to ne bo zgodilo, bo večina skupščine nedvomno sklenila, da se razpravlja o tem vprašanju». Končno je Gross izjavil, da je mnenja, da se napetost med Vzhodom in Zahodom ni zmanjšala v zadnjem letu, pač pa da «čas deluje za svobodne narode ker so se ZDA letos znatno okrepile in na ta način opogumile države Zahodne Evrope».

Glavni tajnik OZN Trygve Lie je objavil svoje letno poročilo glavni skupščini Združenih narodov, ki se bo ponovno sestala 14. oktobra. Poročilo podaja pregled dela posameznih organov Združenih narodov od 1. julija 1951 do 30. junija 1952.

V začetku navaja poročilo akcijo OZN za pomoč deželam, ki so pod zaupniško upravo, da pridejo do samovlade in neodvisnosti. Trygve Lie izjavlja nato, da se prebivalstvo na svetu veča tako naglo, da bo po eni generaciji potrebno skrbeti za prehrano novih milijonov in morda tudi za eno milijardo ljudi.

V številnih nerazvitih deželah, kjer je gostota prebivalstva visoka v primeru z obdelano zemljo in z drugimi viri, se prebivalstvo množi tako, da se lahko predvideva, da se bo v eni generaciji podvojilo. Z druge strani poudarja Trygve Lie, da v bolj razvitih deželah, kjer se opaža padec bodisi v številu rojstev kakor v številu mrtvih, nastaja sedaj visoko razmerje starejših ljudi. Poročilo trdi, da se bo prebivalstvo na svetu povečalo predvidoma v prihodnjih 30 letih od 25 do 30 odst.

Poročilo opozarja nato na nevarnost, ki jo predstavlja protizakonito kupčevanje z mamili na vsem svetu. Pripominja, da je nadzorstvo nad tem prekupčevanjem zelo težko, ker je sedaj mogoče mamila dobiti tudi sintetično, medtem je bilo svoj čas nadzorstvo vsaj teoretično omogočeno zaradi tega, ker se je lahko izvajalo nad vsemi fazami dolge vrste operacij.

O korejskem vprašanju pravi poročilo, da «obstajajo dobri razlogi za mnenje, da bi večina javnega mnenja držav OZN z navdušenjem sprejela premirje na Koreji na približni osnovi sedanje linije fronte», in da bi pri tem velik del sedanje bojazni in pesimizma izginil. Taka rešitev, dodaja poročilo, bi okrepila zaupanje svetovnega javnega mnenja v OZN kot sredstvo kolektivne varnosti.

Glavni tajnik OZN pravi nato, da povsod odobravajo stalne napore Združenih narodov za razorožitev.

Predsednik Truman, ki se vrača z vlakom iz Milwaukea v Washington, je danes govoril v Parkersburgu v Zahodni Virginiji. Obtožil je voditelje republikanske stranke, da so povečali nevarnost vojne. Dejal je med drugim: «Govoreč tjavdan o osvoboditvi narodov Vzhodne Evrope, oni republikanec, ki nam je pomagal opredeliti našo zunanjo politiko, ve, v kakšnem nevarnem položaju je danes svet. Ve tudi, kako lahko bi bilo sprožiti novo vojno. Vendar pa je samo zato, da pridobi glasove, pripravljen dopustiti, da republikanska stranka in kandidat te stranke govorita take reči, ki večajo nevarnost vojne».

«Ni prijetno zame ugotoviti, da se republikanski voditelji poslužujejo svojega uglednega kandidata kot glasnika onih politikov, ki govorijo kar koli, samo da gre po njihovi sodbi za nekaj, kar naj bi jim pripomoglo do oblasti. Nedvomno se republikanski kandidat zaveda, da se železni zastor in kremeljski zidovi ne bodo porušili pred navadnim trobentanjem volilne kampanje».

Dejal je nato, da Eisenhowerjeve besede o osvoboditvi Vzhodne Evrope pomenijo v sedanjih okoliščinah isto kakor govoriti o vojni. Zato so nekatere besede republikancev povzročile zaskrbljenje med evropskimi zavezniki. «Naši zavezniki v Evropi so se obvezali za skupno obrambo svobode in ne da se bodo udeležili propagande za vojno».

Pri svojem včerajšnjem govoru v Milwaukeu je Truman vnesel še nekatere izjave v tekst, ki je bil že prej izročen tisku. Sklicujoč se na zadnjo stavko v jeklarski industriji je dejal: «Te dni vam bom govoril o razvoju stavke jeklarskih delavcev in vam bom povedal vse, kar se skriva za odločitvijo sodnikov večine». Kakor je znano, je šest sodnikov vrhovnega sodišča, t. j. večina, izjavilo, da je zasega jeklarn nezakonita.

General Eisenhower pa je danes začel svojo volilno turnejo po štirih južnih državah. Govoril je v Atalanti, kjer je ostro napadel demokratično vlado in dejal, da je ta spremenila ameriško življenje v zaporedno vrsto kriz, in da je sedanjo zmedo pripisati brezvestnim «politikom, ki razumejo državno službo kot način za napolnitev žepov in ohranitev oblasti».

DNEVNIK SLOVENCEV V ITALIJI

Danes, sreda 3. septembra
Darija, Lepa
Sonce vzide ob 5.27 in zatone ob 18.40. Dolžina dneva 13.13. Luna vzide ob 18.16 in zatone ob 4.17.
Jutri, četrtek 4. septembra
Rozalija, Nedamisel

POMOČ NADŠKOFIJE ITALIJANSKEMU ŠOVINIZMU

V njeni počitniški koloniji raznarodujejo slovenske otroke

Učiteljica in duhovnik, nezavedna Slovenca, prepovedujeta otrokom celo govoriti slovenski

GORICA, 2. — Kakor bacili stalno napadajo človeški organizem in ga skušajo uničiti, tako italijanska uprava neposredno in s pomočjo cele vrste šovinističnih organizacij in cerkve skuša slovensko skupnost v Italiji onesposobiti za nadaljnjo narodno rast, oslabiti njeno narodno zavest in jo pripraviti godno za asimilacijo.

Med najnovejši tak poskus spada tudi počitniška kolonija goriške nadškofije, ki je bila v Fiera di Primiero na Tridentinskem. V tej koloniji je bilo tudi več slovenskih otrok, med njimi nekaj iz Pevme in Sovodenj. Pred dnevi so jih starši obiskali. Ob povratku v Gorico so začudeno pripovedovali o nezaslišanih vzgojnih metodah, ki vladajo v tej koloniji.

Tako so vedeli povedati, da je voditelj kolonije slovenski duhovnik, ki pa v cerkvi niti zunaj nikoli ne govori slovenski, ampak so vse njegove pridige v italijanskem jeziku. Kolonijo je vodila tudi neka slovenska učiteljica, ki pa ni bila nič boljša od duhovnika. Tudi ona je prepovedovala otrokom govoriti med seboj slovensko. Zato so otroci v svojem jeziku govorili le, kadar so bili oddaljeni od duhovnika in učiteljice.

Po mašah je duhovnik dal otrokom v roke papeško zastavo in jih spravil v skupine. Postrojeni v vrstah so morali prepevati italijanske šovinistične pesmi, kakršne ob raznih prilikah lahko slišimo po goriških ulicah. Navadno jih je ob koncu duhovnik nagovoril v borbenem tonu in pozval otroke, naj tudi streljajo na sovražnika, če je to potrebno. In otroci so res pričeli oponašati streljanje pušk in brzostrelk.

Ko so starši prišli s skupnega izleta domov so z velikim začudenjem pripovedovali ljudem, kaj vse so videli in slišali na otroških kolonijah na Tridentinskem. Bili so skrajno nezadovoljni in ogorčeni.

Iz navedenega se vidi, da stvari okoli nadškofijskega dvorca le niso tako nedolžne in da je bilo naše pisanje ob izidu prvega Ambrosijevega pastirskega pisma, pisanega v italijanskem šovinističnem duhu, popolnoma utemeljeno. Nadškofijski dvorec in vodilni ljudje, ki vedrijo za njegovimi zidovi, so prav tako šovinistično in protislovensko razpoloženi do slovenskega naroda, kot je na primer sama italijanska oblast, krajevne oblasti in goriška podružnica krščanske demokracije.

Sicer pa drugače tudi ne more biti! Krščanska demokracija, vodilna politična italijanska stranka, katere je ima oblast, je stranka Vatikana, ki se bori za oblast Vatikana v Italiji. Ker ima krščanska demokracija oblast v svojih rokah, pomeni, da ima oblast Vatikan; ergo: šovinistično ravnanje vladne krščanske demokracije s Slovenci je dokaz vatikanskega šovinizma do Slovencev!

In ravnanje s slovenskimi otroki v papeški koloniji na Tridentinskem to samo potrjuje.

Spričo okrepljenega napadanja na našo narodno manjšino in predvsem na naše predšolske otroke, kar potrjuje zvišanje letnega nakazila ustanovi ONAIR na 120.000.000 lir, ter na šolsko deco, ne smemo slovenski starši pozabiti, da se bliža pričetek šolskega leta in da ne sme biti nikogar, ki bi napravil zločin nad narodom in dal slovenskega otroka v poitalijančevalnico. Slovenski otrok spada samo v slovensko šolo, naj si bo to v slovenski vrtec, slovensko nižjo ali višjo gimnazijo, slovensko strokovno šolo in slovensko učiteljišče.

Te besede toplo polagamo vsem staršem slovenskih šoloobveznih otrok na srce ob bližanju novega šolskega leta, da preprečimo šovinistične nakane po oslabitvi ali odpravi slovenskih šol in slovenskega naroda v Italiji.

Za sprejem v Dijaški dom

Čas za vlaganje prošenj za sprejem v Dijaški dom v Gorici je od 1. do 15. septembra. Po tem roku ne bodo več upoštevali prošenj. Starši naj osebno vložijo prošnje na sedežu Dijaške Matice v Gorici, Ul. Ascoli štev. 1/I.

Opozarjamo, da morajo prošnjo vložiti tudi dijaki in dijakinje, ki so že lansko leto bili v zavodu.

Velika „šagra" v Nemah

Za organizacijo proslave ob veliki krajevni »šagri» v Nemah, ki je znana po vsej Furlaniji in morda najbolj značilna, na in važna v deželi, se je ustanovil poseben odbor, ki bo pripravil program raznih manifestacij.

Šagra bo na ponedeljek. Zato bo že nedelja zelo živa in se bo začelo praznovanje pravzaprav že ta dan. Zlasti bo vse živo zvečer na travniku blizu cerkvice in po livadah, kjer bodo razni vrtiljaki in druge igre, kioski za prodajo vina in živil itd. Igrala bo tudi godba, vmes pa bodo peli pevski zbori; videli bomo celo umetne ognje.

Ker so zagotovili dobavo električne energije, pričakujemo, da bomo videli letos vrtiljake, ki se bodo vrteli na mehanski pogon. Pri tem pa ne bomo več mogli opazovati marsikaj starega, kar se nam je ohranilo le v spominu na lepa otroška leta.

Ves teden pa bodo prihajali na božjo pot device Marije verniki iz vseh vasi, ki spadajo pod staro cerkev v Nemah. Tako bomo videli vsako jutro hoditi skozi vas procesije, ki bodo molile in pele svete pesmi. To bo nekak teden priprav za veliko odpuščanje, ki se bo končalo v ponedeljek na dan Marijinega praznika. Sicer pa ima vas že sedaj praznično lice in je močno oživela.

Mešani pevski zbor iz Podgore pri Gorici, ob svojem nastopu v Sempolaju 31. avgusta.

V PODJETJU SOLVAY ZNIŽALI DELOVNI ČAS

Ravnateljstvo se izgovarja na 300 milijonov primanjkljaja

TRŽIČ, 2. — Položaj v tržiškem podjetju «Solvay» postaja vedno bolj zapleten. Delavci protestirajo proti odredbi tovarniškega vodstva, ki jim je tedensko odvzela 4 delovne ure in jih s tem prikrajšala za 16 delovnih ur na mesec, kar pomeni, da bodo delali na mesec dva dni in pol manj kot doslej.

Ravnateljstvo je te dni dalo na vpogled svoj obračun iz leta 1951, ki kaže, da je imelo podjetje 300 milijonov deficita. To dokazuje, da je ta kemična tovarna v zadnjem času s proizvodnjo nazadovala. V primeri s prejšnjimi leti, ko je bila proizvodnja na višku, proizvaja tovarna samo petino sode. Do lanskega leta je tovarna v Rosignanu lahko krila proračun tovarne «Solvay» v Tržiču, ker je delala s celotno zmogljivostjo. V zadnjem letu pa znaša proizvodnja te tovarne samo tretjino polne zmogljivosti, kar je pripravilo ravnateljstvo do odpustov.

Vsi ti dogodki, nanizani drug na drugega, nam potrjujejo, da se tudi italijanska kemična industrija bliža krizi, kakršna že več mesecev pretresa tkalno industrijo.

Tečaj za strokovno izobrazbo zidarjev

Pokrajinski urad za delo sporoča, da se bo v ponedeljek 15. septembra pričel v Gorici tečaj za strokovno izobrazbo zidarjev. Pravico do posečanja ima 30 učencev. Tečaj bo trajal 5 mesecev; vanj se lahko vpišejo vsi brezposelni med 18. in 40. letom, ki so bili 25. avgusta redno vpisani na uradu za namestitev.

Tečajniki bodo prejemali na dan po 200 lir, pohvaljeni pa ob zaključku tečaja 3000 lir.

Ako tečajniki ne bodo prejemali brezposelne podpore, bodo poleg 200 lir dnevnih prejemali še 100 lir na dan in 60 lir za vsakega otroka, ženo in starše, če jih morajo preživljati.

Kdor želi posečati tečaj, naj se osebno zglasi na Pokrajinskem uradu za delo v Gorici. Vpisovanje se prične 1. septembra in se zaključi 10. septembra opoldne.

ADRIA-EXPRESS
priredi ob priliki
Zagrebškega velesejma
izlet z vlakom v Zagreb. Vpisovanje v Ul. F. Severo 5 b tel. 29243 od 1. septembra dalje.

TRIDNEVNI IZLET
20., 21. in 22. septembra 1952
na
Zagrebški velesejem
Vpisovanje pri «Adria-Express», Ul. F. Severo 5 b, tel. 29243.

ADRIA EXPRES
ADEX IZLETI
DVODNEVNI IZLET:
20. IN 21. SEPTEMBRA V
Ljubljano Ajdovščino in Vipavo
Vpisovanje do 6. septembra v Ul. F. Severo 5 b - tel. 29243.
13. IN 14. SEPTEMBRA V
Rovinj
IN 14. SEPTEMBRA V
Pazin
Vpisovanje do 6. septembra v Ul. F. Severo 5 b - tel. 29243.

KINO

VERDI. 17: «Ponarejevalci», F. Giacchetti in D. Duranti.
VITTORIA. 17: «Umor», R. Douglas.
CENTRALE. 17: «Morski roparji iz Barracude», R. Cameron in A. Mara.
MODERNO. 17: «Vrni se dragi ideal», C. Gora in L. Adani.
ESTIVO. 21: «Dvoboj s smrtjo», R Nawkhoff in A. Reinhold.

GLASBENA MATICA
Vpisovanje v Glasbeno šolo bo od 1. do 10. septembra od 11. do 12. ure v Ul. sv. Frančiška 22-I nad.
Sprejemni izpiti bodo 12. in 13. septembra. Poučuje se: solopetje, klavir, vsi orkestralni inštrumenti in teoretični predmeti. Otroci od 8. do 12. leta se lahko vpišejo tudi samo za sodelovanje pri šolskem mladinskem zboru
Ravnateljstvo

Predpisi za obvezno prijavo občinskih davkov za l. 1953

Vsi tisti, ki ne bodo davkov pravilno prijavili, bodo morali plačati denarno kazen

GORICA, 2. — Po pregledu čl. 274 enotnega besedila za lokalno financo, ki je bil odobren 14. septembra 1931, vabi goriški župan vse tiste, ki so podvrženi zgoraj omenjenim občinskim davkom, naj prijavijo ali popravijo na posebnih tiskovinah obdavčljivi vir dohodkov. Omenjene tiskovine si nabavijo interesenti na občini in jih nato vložijo na občinskem davčnem uradu v Ul. Crispi št. 3 najkasneje do 20. septembra t. l.

Družinski davek: premičninski in nepremičninski dohodki, ki jih družina skupno uživa, katerega koli izvora, način in kraj iz katerih izbirajo, prosti izdatkov proizvodnje, davkov, cenitve in vsakega bremena na premoženje (davku so podvrženi hišni glavarji, ki imajo bivališče v občini po čl. 43 civilnega zakonika).

Davek na najemno vrednost: število in položaj stanovanj s pohištvom, ki so na razpolago občini in realna ali domnevna najemnina (davku so podvrženi samo tisti, ki nimajo stalnega bivališča v goriški občini in ne plačujejo družinskega davka).

Davek na vozila: število javnih ali zasebnih vozil, ki se uporabljajo za lastno rabo ali pa za prevoz oseb ali tovorov.

Davek na biljarde: število zasebnih ali pa na posodo vzetih biljardov vštevši «biljardini» (ki ne presegajo dveh metrov dolžine in enega širine).

Davek na patente: dohodek, ki ga kdo ima iz poklica ali pa poslovanja v trgovini, ko ni podvržen dohodninskemu davku.

Davek na obrtnice: najemna vrednost kot se predvideva, če bi prosto dajali v najem: hotele, tudi dnevne, gostilne, penzione, krčme, kavarne, druge krožke, kjer prodajajo alkoholne in nealkoholne pijače, javna kopališča, remize za avtomobile in vozila, lokale za hlev, javne plesne dvorane za biljarde in druge dovoljene igre.

Davek na stroje za ekspresno kavo: število in vrsto strojev ter ustroj in število dulcev za pripravilo čaš kave.

Davek na reklamne deske: lega, prostornina in tekst reklamnih desk, razglasov, reklam in podobnega, ki so stalno izpostavljene občinstvu in niso podvržene davku za reklame.

Davek na pse: število psov vsake pasme, ki jih kdo ima.

Davek na živino: število konjev, mezgov, oslov, goveje živine, ovac, prašičev, ki jih kdo ima v občini.

Davek na klavirje: število zasebnih ali v najem vzetih klavirjev (davku so podvrženi samo tisti, ki nimajo stalnega bivališča v goriški občini in ne plačujejo družinskega davka).

Davek na služinčad: število služabnikov, ki služijo pri davkoplačevalcu, ločeni po spolu in po dnevnem delu (davku so podvrženi samo tisti, ki nimajo stalnega bivališča v goriški pokrajini in ne plačujejo družinskega davka.

Davek za odnašanje smeti: število prostorov, njihovo prostornino v kvadratnih metrih, lego in namen uporabljanja teh prostorov.

Te prošnje niso dolžni napraviti tisti, ki so že vpisani ali pa predloženi za vpis v davčne sezname za tekoče leto, če se njihovi dohodki niso spremenili po 20. septembru 1951.

Kljub temu da bodo davkoplačevalci prijavili dohodke, bo lahko sama občina ugotovila, če so bili ti prijavljeni v pravi meri.

Tisti davkoplačevalec, ki ne bo prijavil svojih dohodkov v zgoraj omenjenem roku, bo podvržen nadtaksi, ki je enaka eni tretjini skupnega dohodka za vsa leta, odkar je bila prošnja rešena.

Kdorkoli ne bo pravično prijavil svojih dohodkov, da bi se tako izognil eni četrtini davka, bo podvržen nadtaksi, ki je enaka eni tretjini razlike med pravilno prijavo letnega davka in tistega, ki bi mu bil naložen po prijavi.

V obeh primerih, razen onih primerov, ko je naložena še hujša kazen, bodo davkoplačevalci kaznovani z globo do 50.000 lir.

Motorist podrl kolesarja

Kolesar je zletel na tla in se ranil v glavo.

GORICA, 2. — Včeraj zjutraj je na Korzu Verdi prišlo do prometne nesreče. Dr. Pirgiorgio Delfino s Korza Italia 44 je prihajal s svojim kolesom iz Ul. Contavalle proti Korzu, ko je nenadoma trčil vanj motorist 29-letni Cargnel Alojz iz Ločnika, ki je vozil po mestu s precejšnjo brzino. Pri močnem sunku je Delfino zletel z vso močjo na cesto. Mimoidoči so ponesrečencu takoj pritekli na pomoč in poklicali rešilni avto Zelenega križa, ki ga je pripeljal v mestno bolnico Brigata Pavia. Po pregledu do zdravniki ugotovili le lažje praske po rokah in obrazu in globoko rano na glavi. Ozdravel bo v nekaj dneh. Na kraj nesreče je takoj prišla mestna policija za potrebne ugotovitve.

Požar v seniku

KRMIN, 2. — V bližini Krmina se je včeraj nenadoma vnel senik trgovca Alojza Siffa iz Gorice, ki spada k stanovanjskemu poslopju in za katerega trenutno skrbi 64-letni polovinar Stefan Kristjančič. Požar je nastal iz neznanih vzrokov. V kratkem času je uničil senik s 50 stoti sena, stiskalnico, 12 sodov različne velikosti, 2 brenti in 2 krampa. Škoda znaša okoli pol milijona lir.

Na kraj so takoj prihiteli prostovoljni gasilci iz Krmina in orožniki, ki so preprečili nadaljnjo škodo. Borba z ognjem je trajala 4 ure. Medtem se je 55-letna Kristjančičeva žena, rojena Blažič, močno opekla po brazu. Odpeljali so jo v bolnico. Ozdravela bo v 8 dneh.

Urnik vlakov na goriškem kolodvoru

ODHODI:

Proti Trstu: 6.20, 7.25, 8.44, 10.04, 13.45, 15.57, 17.26, 18.33*, 20.36, 21.26, 00.01.

Proti Vidmu: 4.50, 5.30, 6.36, 7.59, 8.28, 10.46, 13.48, 16.00*, 17.25, 19.15, 20.18, 23.20

PRIHODI:

Iz Trstu: 5.26, 6.34, 7.57, 8.19*, 8.27, 10.44, 13.44, 17.21, 19.10, 20.15, 23.18.

Iz Vidma: 4.40, 6.18, 7.23, 8.43, 10.00, 13.43, 15.55, 17.23, 18.29*, 20.34, 21.24, 23.59.

* Ne vozijo ob nedeljah

Osrednja katastrska komisija določila gorske katastrske občine

Izpustili so le nekaj občin iz Beneške Slovenije, čeprav imajo pogoje za to

Osrednja katastrska komisija je objavila prvi začasni seznam katastrskih občin, ki jih štejejo za gorsko ozemlje. Te občine so: Amaro, Ampezzo, Arta, Ahten, Barcis, Bordano, Castelnuovo del Friuli, Cavazzo, Carnico, Cercivento, Chiusaforte (Kluže), Cimolais, Claut, Caluzetto, Comeglians, Dunja, Dreka, Enelonzo, Erto, Caso, Forgiaria del Lauco, Ligosullo, Brdo, Naborjet, Praprotno, Meduno, Moggio Udinese (Mužac), Gorjani, Ravascletto, Raveo, Rezija, Rezjuta, Rigolato, Sauris, Sovodnje, Socchiave, Srednje, Sutrio, Tajpana, Trbiž, Tolmeč, Tramondi di Sopra, Tramondi di Sotto, Trasaghis, Treppo Carnico, Venzone, Vergegnis, Villa Santina, Vito d'Asio, Zuglio, St. Lenart.

Iz tega seznama se vidi, da imajo vse občine v Karniji v Železnem kanalu in v Kanalski dolini za gorske občine. Isto velja tudi za doline Tera, Idrijce, Nadiže, Celline in Medune. Izključili pa so vse občine iz predgorja ter St. Peter Slovenov, Neme in Fojde. Pokrajinska ustanova za gorsko gospodarstvo je proučila to vprašanje in pripravlja dokumentacijo za vključitev drugih občin v seznam.

Zakon namreč dopušča osrednji katastrski komisiji, da klasificira za gorske občine tudi tiste katastrske občine, ki nimajo vseh ustreznih pogojev, če so v enakem gospodarskem-poljedelskem položaju.

Zakon namreč določa, da morajo biti občine v višini 600 m nad morjem, ali pa morajo znašati višinska razlika med najvišjim in najnižjim ozemljem v občini vsaj 600 metrov ter da ni hektarski donos višji od 2400 lir.

Ni težko dokazati, da imajo n. pr. katastrske občine kot Čenebola, Brnas, Polčenigo itd. vse značilnosti, da se klasificirajo med gorsko ozemlje.

Ustanova za gorsko gospodarstvo pričakuje objavo novih določb, da v tesnem sodelovanju z občinami in pokrajino ugotovi, kateri kraji spadajo v gorsko ozemlje. Zdi se, da bo treba prošnje vlagati en mesec po objavi novih določb.

Izlet žena h Komskemu jezeru

GORICA, 2. — Zveza slovenskih žena v Gorici bo priredila 13. in 14. septembra izlet h Komskemu jezeru (Lago di Como).

Odhod iz Gorice bo ob 4. uri zjutraj 13. septembra. Proga je Gorica-Treviso-Vicenza-Verona (Gardsko jezero), Brescia in Bergamo s prihodom v Lecco ob 12. Počitek do 15. ure. Odhod okoli jezera do Menaggia. Tu bodo prenočevali. Kdor bo imel potni list bo lahko šel naslednji dan ob 7. v Lugano (Švica). V Milan bodo prišli okoli 15. ure. Ob 17. odhod proti Gorici.

Vožnja z avtobusom stane 2500 lir na osebo. Vpisovanje je v Ul. Ascoli št. 1-I.

Sporočamo vsem sorodnikom, znancem in prijateljem žalostno vest, da nas je po dolgem trpljenju za vedno zapustil v starosti 71 let naš ljubljeni oče, stari oče

SILVESTER DANEV

Pogreb dragega pokojnika bo danes, v sredo 3. septembra ob 17. uri popoldne iz hiše žalosti na barkovljansko pokopališče.

Barkovlje, 3. septembra 1952.

Zalujoči: otroci Evgen, Silva, Dragica, Virgilij, snaha Zorka, zetje Alojz Cok, Ernest in Avgust Barovina, vnuki Leda, Dario, Franco, Elio, Nadja in ostali sorodniki.

IZ TRŽAŠKEGA DNEVNIKA

IZPRED KAZENSKEGA SODIŠČA

Italija, vino in finančni stražnik

Agent ga je opozoril, naj ne preklinja Italije, toda vinjeni mož mu je razbil kozarec na obrazu

24. novembra lani in sicer okoli 22.30, je 47-letni Giuseppe Valeri, rojen v Trevisu in stanujoč v Devinu sedel v neki gostilni v svoji vasi in v vinjenem stanju preklinjal ter vsevprek kritiziral. Prav tedaj je stopil agent finančne straže Salvatore Caretta skupaj s svojimi prijatelji Aldom Daneom, Giacintom Filippouom in Sebastianom Terrizzijem v gostilno. Mož postave, ki je hotel biti bolj vesten kot ostali, je stopil k Valeriju ter ga surovo nagovoril ter mu prepovedal govoriti proti Italiji. Jezen nad takim nastopom uniformiranega neznanca, je Valeri, ki je imel kozarec v rokah, izgubil živce in možu razbil kozarec na obrazu. Jasno je, da se je iz tega razvil pretep in medtem ko so trije prijatelji priskočili Caretti na pomoč, je Valeriju pomagal njegov 19-letni sin Nellio.

Posledice pretepa so se kmalu pokazale: Caretta je imel globoko rano nad očesom in na nosu, Valeri pa rane na licih in nosu. Caretta se je moral zateči v bolnišnico, kjer so ga tudi sprejeli s prognozo okrevanja v 100 dneh.

Valerija so prijavili sodišču pod obtožbo, da je užalil agenta in mu povzročil hude telesne poškodbe, po katerih naj bi mu ostale stalne brazgotine. Valeri je na sodišču izjavil, da ni kritiziral Italije, temveč samo njeno vlado ter južnjake in Furlane. To so potrdile tudi nekatere priče.

Državni tožilec je izključil možnost obstoja brazgotin ter znižal dobo okrevanja od 100 na 35 dni, kakor je razvidno iz zdravniških potrdil ter zahteval, da obsodijo Valerija na 1 leto zapora zaradi telesnih poškodb ter na 6 mesecev in 15 dni zapora zaradi psovanja agenta.

Sodišče pa ni sprejelo tožilčev predlog, temveč je Valerija obsodilo na 1 leto zapora ter mu dovolilo vse ugodnosti, ki jih predvideva zakon.

Predsednik: Ostoich; tožilec: Grubissi; zapisnikar: Magliacca; obramba: odv. Kezich

Mile obsodbe za tatvino železa

Štiri osebe, in sicer 41-letni Giulio Breccia iz Milj, 37-letni Viljem Klun iz Milj, 40-letni Mario Caldini iz Trsta in 39-letni Mario Silvani tudi iz Trsta so pod obtožbo sodelovanja pri tatvini železa v škodo ladjedelnice «Felszegy» sedele na zatožni klopi kazenskega sodišča, ki mu je predsedoval Ostoich.

Morda ne bi nikoli našli tatov, da ni policija ponoči 13. avgusta tega leta v bližini Oreha ustavila z železom natovorjen tovornik. Ker je bila vsebina sumljivega izvora in ker sta se tako šofer kakor njegov spremljevalec sumljivo obnašala, je policija uvedla preiskavo, ki se je uspešno končala.

Prišlo je na dan, da se je Klun zmenil s Caldinijem in Silvanijem, da bi prodali ukradeno železo. V ta namen je Klun povabil oba moža naj se zvečer oglasita s tovornikom, na katerega bodo naložili material. Tovornik se je res tistega večera ustavil v bližini ladjedelnice in železo se je kmalu s pomočjo čuvaja ladjedelnice začelo kopičiti na vozilu. Po končanem delu je tovornik odpeljal, toda daleč ni prišel.

Vse štiri so po končani preiskavi predali sodišču, ki je po kratki razpravi izreklo obsodbo in obsodilo Brecio in Klunа zaradi tatvine na 6 mesecev zapora, medtem ko sta bila Caldini in Silvani obsojena zaradi sodelovanja na 3 mesece. Vsem, razen Caldiniju, so dovolili ugodnosti, ki jih predvideva zakon, kar pomeni, da so prosti: Caldini pa bo moral tri mesece presedeti.

Predsednik: Ostoich; tožilec: Grubissi; zapisnikar: Magliacca; obramba: odv. Presti, Jacuzzi in Dell'Antonio.

IZPRED ZAVEZNIŠKEGA SODIŠČA

Lastnica dveh samokresov predana rednemu sodišču

42-letno Mario Sartori por. Bogatin, stanujočo v Ul. del Toro, pri kateri so v soboto našli v omari dva samokresa, so včeraj pripeljali pred zavezniško vojaško sodišče, ki mu je predsedoval Mr. Bayliss. Žena, ki jo je branil odv. Gefter-Wondrich, je izjavila, da je samokresa hranila v spomin na svojega brata, ki je 10. maja 1945 leta izginil in je bil baje tudi ubit. Policijski agent, ki je vodil preiskavo, je izjavil, da sta samokresa v dobrem stanju toda brez nabojev.

Predsednik Bayliss je ob koncu odločil, da predajo vse akte rednemu civilnemu sodišču, ki naj Bogatinovo sodi.

***

Tudi Giordana Martina in Giuseppa Vecchieta, ki sta obtožena, da sta napadla in ranila dva ameriška vojaka, so po včerajšnji razpravi predali rednemu sodišču v nadaljnji postopek. Oba ostaneta še vedno v zaporu in bosta morala prositi za začasno svobodo državno tožilstvo in ne več vojaško sodišče.

Obvestilo Združenja lastnikov javnih obratov

Združenje lastnikov javnih obratov vabi vse kategorije, da sodelujejo pri «Prazniku grozdja», ki bo v tržaški in drugih občinah.

Vse podrobnejše informacije, tudi glede sodelovanja pri raznih natečajih, naj se zainteresirani obrnejo na tajništvo v Ul. G. Gallina 5 med uradnimi urami

Prispevajte za KULTURNI DOM

Proslava bazoviških žrtev

bo v soboto 6. septembra na grobovih žrtev na pokopališču pri Sv. Anji in v nedeljo 7. septembra ob 16. uri pri spomeniku v Bazovici.

SMRTNA NESREČA na Karmanu pri Gorjanih

Po 30 letih se je vrnil iz Francije in se je ponesrečil pri trganju planik

V tragični gorski nesreči je zgubil življenje 55-letni zidar Ernesto Zanitti iz Gorjanov. Bil je nad 30 let odsoten z doma. Potem ko je prihranil s svojim vztrajnim delom nekaj denarja v Franciji, se je pred nekaj dnevi vrnil v rojstno vasico. Toda tragični konec mu je preprečil, da bi svoja zadnja leta užival v miru pri svojemu ognjišču, potem ko je vse življenje trdo delal.

Mož je bil zelo srečen, da se je vrnil med svoje drage in v soboto zvečer je spremljal svoje nečake na goro Karman. Mladeniča sta šla spravljat seno in stric se jima je ponudil, da ju bo spremljal zlasti zato, da prebije med gorami, ki so ga tako spominjale na mladost, nekaj srečnih uric.

Ko sta nečaka kosila seno, se je stric oddaljil in šel na vrh hriba. Dejal je, da želi nabrati nekaj očnic. Stric je kmalu izginil izpred oči nečakov. Ko je minilo nekaj ur, sta mladeniča po končanem delu sklenila, da gresta nazaj, ne da bi počakala strica. Mislila sta pač, da se je zamudil pri iskanju planik.

Toda zvečer se Zanutti še ni vrnil na svoj dom. Sorodniki so bili zaradi tega zaskrbljeni in so sklenili, da se vrnejo na goro ter da ga bodo iskali. Vsi so bili v skrbeh ter so slutili, da se je moralo stricu kaj zgoditi.

Vse iskanje pa je bilo zaman in šele pozno v noč so se sorodniki in drugi vaščani vrnili na svoje domove. Iskanje so nadaljevali naslednji dan in ob 7. zjutraj se jim je nudil žalosten prizor. Truplo Zanuttija so našli na plazu v kraju, imenovanem «Garanolis», popolnoma zmrcvarjeno. Kmalu so ugotovili, kako se je mož ponesrečil. Prišel je skoraj na vrh hriba in je skušal utrgati nekaj planik. Ker se je preveč sklonil na skali, je zgubil ravnotež. Je ter padel s približno 5 m višine, nakar se je še valjal kakih 70 metrov po plazu.

Trčenje med topolinom in vespo

GORICA, 2. — Včeraj okoli 17. ure je prišlo na Korzu v višini Drevoreda XXIV. maja do nesreče med topolinom GO 7639, ki ga je vozil 29-letni Peter Portolo iz Ul. Levada 49, in vespo GO 5989, ki jo je vozil 25-letni Ivan De Nutis iz Tržiča.

Trčenje ni bilo močno in se šoferja nista poškodovala. Zato pa je nesreča zapustila večje okvare na vozilih.

Neroden padec krojača

GORICA, 2. — Prebivalci iz Ul. Baiamonti so v večernih urah telefonično klicali Zeleni križ na pomoč. Iz neznanih vzrokov je namreč 62-letni krojač Leopold Gorjup padel na pločniku tako nesrečno, da je z obrazom udaril ob tlak. Pri tem se je poškodoval po obrazu. Zaradi udarca pa je pričel tudi krvaveti iz nosa. Odpeljali so ga v mestno bolnico Brigata Pavia, kjer so ga pridržali na opazovalnem oddelku.

Zveza partizanov organizira množični izlet s posebnim brzim vlakom v

DOLENJSKE TOPLICE

kjer bo v nedeljo 14. septembra 1952

DAN SLOVENSKIH BRIGAD

Vabljeni vsi bivši partizani, matere in vdove padlih borcev, aktivisti, vojni invalidi, politični preganjanci in njihovi svojci ter člani Osvobodilne fronte, Antifašistične slovansko-italijanske ženske zveze, Zveze antifašistične mladine in prosvetnih društev

Vpisovanje **v Trstu:** na Korzu Garibaldi 4 - III, Ul. R. Manna 29, na sedežu OF v Škednju, pri Sv. Ivanu, na stadionu „Prvi maj" od 19 do 21, v krožku Župančič v Ul. Molin a Vento 154 od 18. ure dalje, v Lonjerju št. 400 pri tov. Sergiju Pečarju od 17. do 19. ure, na sedežu ZAM v Ul. Machiavelli 13-II od 17. od 19. ure; **za nabrežinski okraj:** v domu „I. Gruden" od 20. ure dalje, v Šempolaju pri Furlanovih za ves šempolajski sektor, v Sv. Križu pri Mariju Švabu št. 344 v večernih urah, v Vižovljah št. 11 pri tov. Emilu Legiši za Vižovlje, Mavhinje, Cerovlje in Sesljan, v Medjivasi pri tov. Lilijani, v Saležu pri tov. Oskarju Miliču „Garzunov" za Saležu, Zgonik, Samatorco in Koludrovico, v Gabrovcu pri Ivanu Rustji v večernih urah; **Občinah** na sedežu OF od 17 ure dalje, **za dolinski okraj:** v Dolini na sedežu OF, za Škofije in Miljske hribe pri Doru Furlaniču na Škofijah, na Plavjah pri Cvetku Coku, na Badihi pri Mili Hrovatin, v Štramarju pri Lazarju Veljaku, v Miljah pri Aleksandri Babič, Ul. Senesi 1. Prijave sprejemajo povsod v večernih urah. Vpisovanje se zaključi v petek zvečer

CENA VOŽNJE 500 LIR

O DELU SNG V SEZONI 1951-52

Razvoj slovenske kulture ovirajo fašistični in protislovenski zakoni, ki še zmeraj niso preklicani pa tudi rimske odredbe, ki se širijo v pasu A, kakor da bi bil ta italijanska provinca

SNG za STO je nadaljevalo stike z matičnim narodom, kakor se je to vršilo vsa prejšnja leta. Stiki so se izražali po večini v gostovanjih tržaškega ansambla ali posameznih članov v Sloveniji ter v sodelovanju jugoslovanskih gostov pri gledaliških prireditvah v Trstu. Juš Kozak, upravnik narodnega gledališča v Ljubljani, piše o važnosti gostovanj: «Gostovanja naših gledališč so prepotrebna in nobene žrtve za te obiske ne bodo odvečne glede na uspeh in korist. Ob teh gostovanjih se bodo merile in presojale kulturne vrednote iz širših perspektiv kakor iz lokalnih pogledov, ki kaj pogosto zapadajo samoljubju ali domišljavosti». Če je to res o gostovanjih vobče, velja tem bolj za take umetniške obiske tržaškega gledališča.

SNG za STO je bilo v Ljubljani od 29. do 31. oktobra 1951. Dva dni je imelo vaje, nato pa predstavo Krleževe drame «Gospoda Glembajevi» v dvorani ljubljanske Opere. Od 1 do 4. novembra 1951 je bilo gledališče v Mariboru, kjer je ponovilo to dramo 2. in 3. novembra zvečer.

V aprilu 1952 je prejela uprava gledališča povabilo od Narodnega gledališča v Beogradu, naj pride v maju tja gostovat. Ker so bile 25. maja občinske volitve v pasu A Tržaškega ozemlja in ni bilo primerno, da bi Tržačani prav tedaj zapuščali Trst, je tukajšnja uprava prosila, da bi se to gostovanje, ki naj bi se razširilo še na druge kraje, preneslo na poznejši čas.

Izdatna umetniška pomoč je bilo tržaškemu gledališču gostovanje režiserja dr. Branka Gavelle iz Narodnega gledališča v Zagrebu, ki je v Trstu vodil vaje za Krleževo dramo «Gospoda Glembajevi» od začetka septembra do srede oktobra 1951, imel za tržaški ansambel nekaj strokovnih predavanj in napisal za gledališki list daljšo razpravo «Krleža in gledališče». Za zadnjo številko gledališkega lista je prispeval na koncu sezone tehtni sestavek «Igralec in njegova umetnost». Njegovo gledališko-vzgojno delo je dalo tržaškemu kolektivu novih izpodbud in je pripomoglo, da se je njegova umetniška raven dvignila.

Sredi sezone so bili gostje tržaškega gledališča rektor, tajnik in dva profesorja ljubljanske Akademije za igralsko umetnost: dr. Vladimir Kralj, Bogomil Fatur, Filip Kumbatovič in France Koblar, ki so priredili za umetniško osebje tržaškega gledališča vrsto predavanj o igralski umetnosti. Prof. Kumbatovič je imel pozneje še nekaj takih predavanj in je tudi v Razgledih razgibal zanimanje za sodobna gledališka vprašanja v zvezi s tržaškimi razmerami.

Za inscenacijo Shakespearove drame «Romeo in Julija» je naprosila uprava scenografa mariborskega Narodnega gledališča Vladimira Rijavca, ki je pripravil načrte in kulise, osnutke za kostume in vodil inscenacijo v Trstu. Stefka Drolčeva in Stane Starešinič sta v začetku sezone dalje časa sodelovala pri vajah in uprizoritvah Shakespearove drame «Romeo in Julija» v Mariboru, Drolčeva v vlogi Julije, Starešinič v vlogi Romea.

Modest Sancin je sodeloval vso sezono pri Triglav-filmu v Ljubljani.

Pred koncem sezone so se sešli ljubljanski in tržaški gledališčniki, da vkup pretresejo nekatera sodobna gledališka vprašanja za dosego večje socialne pravičnosti v delovnem razmerju gledaliških umetnikov. Ob raznih prilikah so pripadniki matičnega naroda radi nudili tovariško pomoč za izvedbo in izpopolnjevanje tržaškega kolektiva.

BORBA ZA GLEDALISKO DVORANO

Uprava se je vso sezono pogajala za pravico do souporabljanja dvorane Avtonomne občinske ustanove «Gledališče Verdi» in sproti obveščala o tej akciji slovensko javnost v časopisju. V tej sezoni SNG ni moglo še igrati v občinskem gledališču, ker je bilo to oddano za vso sezono že pred slovensko prošnjo. Ko je postal sum, da se SNG odriva iz občinske dvorane zaradi jezikovne diskriminacije, je predsednik komisije «Gledališča Trsta» 24. marca 1952 odločno zavrnil tak sum s trditvijo, da je v občinskem gledališču vsaka jezikovna diskriminacija popolnoma neumestna», a da ne more dovoliti dvorane, ker je občinsko gledališče ustanova «pretežno opernega in simfoničnega značaja». Ker kljub temu vršijo v občinskem gledališču tudi dramske predstave italijanskih in drugih družb v italijanščini, angleščini, francoščini in nemščini, je slovenska uprava odločila, da operni in simfonični značaj tudi za SNG ni merodajen in prosi zato v prihodnji sezoni za dve predstavi na mesec. Zdaj pričakuje odgovor na ta ploga.

Dne 23. maja 1952 je poslala uprava guvernerju britansko-ameriške cone, generalu Wintertonu, daljšo vlogo z zahtevo, da se zgradi Osrednji slovenski prosvetni dom z gledališko dvorano in se dotlej nakaže gledališču kakšna druga dvorana. Dne 20. avgusta je došel odgovor, da je prišel general Winterton do zaključka, «da ne bi bilo v skladu z odgovornostjo Zavezniške vojaške uprave, da bi uporabila javna sredstva tako, da bi delala razliko v prid katerega koli posebnega dela prebivalstva na kulturnem ali katerem koli drugem polju, ker ta sredstva dajejo tržaški in italijanski davkoplačevalci za namene, ki so bistveno važni za gospodarstvo cone in za blaginjo njenega prebivalstva kot celote». Odgovor priča, da vlada glede fašističnih zločinov, odškodnin, razlikovanja in davkoplačevalcev še precejšnja nejasnost, ki se bo morala temeljito razčistiti.

REPERTOAR ZA PRIHODNJO SEZONO

V prihodnji sezoni namerava uprizoriti SNG naslednje igre:

Bratko Kreft «Kranjski komedijanti», komedija v 3 dejanjih; Pera Budak «Metež», drama v 3 dejanjih; Friedrich Schiller «Kovarstvo in ljubezen», tragedija v 3 dejanjih; Lope de Vega «Seviljska zvezda», tragedija v 3 dejanjih; Richard Wright «Strah», dramska reportaža v 10 slikah; Peter Ustinov «Ljubezen štirih polkovnikov», komedija v 3 dejanjih; Viljem Werner «Vabanque», komedija v 3 dejanjih; Pavel Golia «Uboga Ančka», mladinska igra.

Poleg tega se repertoar izpopolni s slovensko novostjo in primernim delom iz italijanske dramatike. Če bi okoliščine in potrebe to zahtevale, so možne izpremembe glede izbora iger in njih razvrstitve.

★

SNG pričakuje, da se mu v prihodnji sezoni odpre še kakšna manjša dvorana. Želi si začetek gradnje Kulturnega doma s primerno dvorano. Prav tako si želi, da uspe skupna akcija za Osrednji slovenski prosvetni dom z večjo dvorano, kjer bi našle gostoljubno streho razne slovenske skupine, ki zdaj nimajo dvorane. Zadeva glede občinskega gledališča bi se utegnila izboljšati, če pride do neposrednih pogajanj glede Tržaškega ozemlja.

Trenutno je splošni položaj neugoden zato, ker prihaja iz Rima več in več italijanskih funkcionarjev, ki se jim prepušča odločanje tudi o slovenskih ustanovah, organizacijah in prireditvah. Razvoj slovenske kulture ovirajo fašistični in protislovenski zakoni, ki še zmeraj niso preklicani, pa tudi rimske odredbe, ki se širijo v pasu A, kakor bi ta bil italijanska provinca.

Naj bodo mednarodne odločitve o Svobodnem tržaškem ozemlju kakršne koli, eno je nujno potrebno: SNG se mora uveljavljati v kulturnem dogajanju tržaških Slovencev kakor do zdaj in po možnosti še bolj, v smislu zahtev, ki so izražene v besedah Filipa Kalana-Kumbatoviča v Razgledih 1952, str. 287: «Že vsa leta po vojni opozarjajo mnogi poročevalci na dejstvo, da slovensko gledališče v Trstu ne more vztrajati vedno v takem nenormalnem stanju brez svojih prostorov, brez svojega odra, brez svojega stalnega avditorija, navezano bolj ali manj na gostovanja po neprimernih, majhnih dvoranah... Če bi se ta sramota odpravila, bi rasla tudi umetniška stvarilnost te požrtvovalne in iznajdljive gledališke družine».

Dr. ANDREJ BUDAL

FOTOKRONIKA

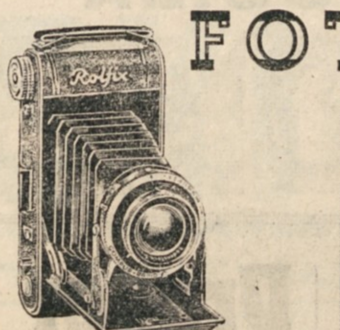

Odkar so vzhodno-nemške oblasti odrezale sovjetsko cono od Zapadne Nemčije, s tem da nikogar», je berlinski senat izso ustvarile pravo «ozemlje dal ukrepe, da prepelje begunce z letali. Na sliki vidimo, kako nakladajo na letališču v letalo otroške vozičke

* * *

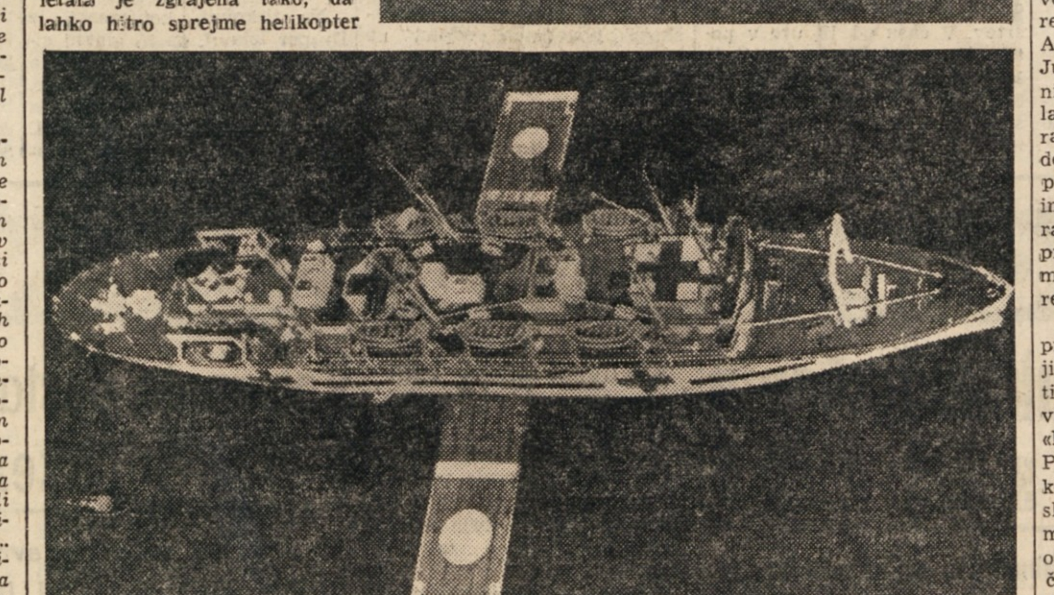

Premična ladijska bolnica čaka na helikopterje, ki naj odpeljejo ranjence z bojišča v bolnice. Paluba, na kateri pristajajo letala je zgrajena tako, da lahko hitro sprejme helikopter

RESNICA O MEDNARODNI pomoči Jugoslaviji

Jugoslavija je prejela med vojno in po osvoboditvi posojil in podpor za okrog milijardo dolarjev, mnogo manj kot Italija in druge manjše države

O mednarodni pomoči Jugoslaviji po svetu zelo mnogo pišejo. Ni mogoče reči, da je v tem pisanju kaj izrazov naklonjenosti, saj zaman pričakuješ celo resnicoljubnost. Očitno pa je, da marsikomu Jugoslavija ni pri srcu in da bi jo rad utopil v žlici vode. Jugoslavija je pač ena — če ne edina — dežela, ki najbolj bode v oči reakcionarne skupine na Zahodu in zagrizene na Vzhodu.

V znanem ameriškem listu «Mercury» beremo, da je Jugoslavija prejela od Združenih držav Amerike kar nad dve milijardi dolarjev. Američani, ki ta list berejo, so pač morali verjeti, da je to res. Med reakcionarnimi skupinami v Ameriki je huda gonja proti Jugoslaviji in njihovi zastopniki v Kongresu večkrat predlagajo naj bi ZDA ne podpirale več Jugoslavije. Da bi pridobili javno mnenje za svoje prizadevanje, izkoriščajo tisk in kolikor se da lažejo ne le o razmerah v tej deželi, marveč predvsem, da je prejela že mnogo preveč in več kakor v resnici.

Podatki uradnih listin pa so precej drugačni od številk, ki jih zasledimo v sovražnem tisku. Oglejmo si n. pr. številke o podpori po programu «European Defense Support Program» od aprila 1948 do konca lanskega leta! Za Jugoslavijo je bilo določenih 59,6 milijona dolarjev. Za primer omenjamo Italijo, ki je v istem času prejela 1.311 milijonov dolarjev. V Ameriki so pisali da je Jugoslavija prejela prav toliko kakor Italija. Prav pa bi bilo, da bi ameriški davkoplačevalci vedeli, da prispevajo za vsak dolar podpore zavezniški Jugoslaviji po 23 dolarjev Italiji. Več kakor Jugoslavija je prejela celo precej manjša Grčija, in sicer 610 milijonov dolarjev, Franciji so določili 2 milijardi in pol dolarjev, Nemčiji 1315 milijonov, Turčiji trikrat več kakor FLRJ Norveški štiri in polkrat več, samemu Trstu pa dve tretjini skupne pomoči Jugoslaviji. Iz teh podatkov je razvidno, da Jugoslaviji zadnja leta pri dodeljevanju mednarodnih podpor, nikakor niso posvečali posebne pozornosti, čeprav bi to zaslužila po svoji zemljepisni legi in pomenu v mednarodnem položaju. Upoštevati je treba, da so bile druge evropske države, ki jih tu omenjamo, deležne mednarodne podpore še po drugih programih, za kar Jugoslavija ne pride v poštev. Zanimivo vprašanje pa bi bilo, kako so n. pr. v Italiji porabili dodeljeno podporo.

Ob tej priliki pa hočemo odgovoriti samo, kaj je resnica o mednarodni pomoči jugoslovanski državi. Jugoslovani se vsekakor zavedajo, kaj pomeni mednarodna podpora in znajo biti tudi zanjo hvaležni. Ugotoviti pa je treba, koliko so pravzaprav prejeli. Podpore so začeli prejemati med vojno. Če vse štejemo, kar so prejeli tedaj in v sedmih letih po osvoboditvi, sprevidimo, da znašajo mednarodna posojila in druge podpore skupaj okrog milijardo dolarjev. Vedeti je treba, da odpade od tega približno polovico ali 450 milijonov dolarjev na Unrrino podporo, 250 milijonov dolarjev pa na posojila in podpore Združenih držav Amerike. Ostanek tega gre na račun dolgoročnih in kratkoročnih posojil drugih držav, s katerimi ima Jugoslavija gospodarske stike.

(Po Ljubljanskem Dnevniku)

Kako je v velikih morskih globinah?

Nekaj biologov je prepotovalo v dveh letih znanstvenega potovanja vsa široka morja od Afrike čez Indijski in Tihi ocean na danski ladji «Galathea» ter se končno vrnilo domov. Ti znanstveniki so hoteli predvsem proučevati življenje v velikih globinah morja. V splošnem je veljala do sedaj trditev, da živijo živa bitja le do 1000 metrov globine. Tem biologom pa je uspelo dokazati, da živijo ribe v globinah do 5000 metrov, razni mikroorganizmi pa celo v globinah 10.000 metrov. Zanimivo pri vsem tem je to, da so ribe, ki so jih privlekli na površino, bile že mrtve, kajti njihov organizem ni bil primeren za življenje v višjih legah, v «plitvih vodah», kot naše navadne ribe. Razne bakterije pa so povsem normalno živele ter se razmnoževale dalje, kot bi se nič ne zgodilo, četudi so v kratkem času zamenjale svoj «ambient», v katerem so imele približno 1000 atmosfer pritiska na ambient našega, normalnega pritiska. Pri tem moramo pripomniti še to, da so bile ribe, ki so jih izvlekli iz teh globin, slepe in sicer so bile ena popolnoma brez oči, druga pa so imele le okrnjene očesne organe, ki se počasi izgubljajo. Zakaj to?

Vsak organ, ki ga neko bitje ne uporablja, počasi okrni, počasi se manjša in po dolgih generacijah postane neuporaben ter le nekak privesek, ki spominja, da je bil nekoč tu organ, ki je imel določeno funkcijo. Ker pa je v velikih globinah popolna tema, so oči odveč in ker so odveč, počasi «izumirajo» ali okrnevajo in končno, po milijonih let, celo izginejo. Podoben primer imamo pri človeški ribici, ki jo vidimo v Postojnski jami.

KORČULA - otok cipres

Edinstven položaj glavnega mesta na otoku - Korčulanke ubranile oblegano mesto pred Turki - Dragulj srednjeveške stavbarske umetnosti - Del otoka naseljen že pred 2500 leti - „Moreška“, viteška igra, ki jo vsako leto igrajo na otoku

Motiv s Korčule

Kot Korzika v Sredozemskem morju je otok Korčula v Jadranu izrazita v morje vržena gora. Tak je njen videz, gledan z morja ali s kopna. Dva vzporedna gorska grebena rasteta tako rekoč naravnost iz morja ter se vlečeta od vzhoda proti zahodu čez cel otok, po vmesni dolini pa so se vgnezdila naselja, medsebojno povezana s cesto in potmi. Najvišji vrh doseže otok v Klupči, 568 m, tovorna pot, ki veže naselja, pa se severno od nje vzpne čez sedlo do 462 m visoko. Samo sto štirideset metrov niže se je na prostrani visoki planoti, nazvani Blatsko polje, raztegnilo največje otoško naselje, gosposko Blato. Patricijske hiše, loža iz 15. stoletja in knežji dvor pričajo o minuli slavi in bogastvu. Tudi blatsko kolo «Kumpanjija» je še slikovit narodopisni ostanek iz one dobe. Danes živi osem tisoč vaških prebivalcev predvsem od rodovitnega polja, ki se širi okoli velikega naselja. Svoje pristanišče ima Blato v Prigradici na severni otoški obali. Treba je pripomniti, da sta zaradi strmine tako severna kot južna otoška obala kljub številnim zalivom revna na dobrih pristaniščih. Zato živijo tri petine prebivalstva znotraj otoka. Tam je tudi ljubka vasica Čara in posebne omembe vredna podjetna Smokvica. V njeni okolici raste odlično vino in uspeva sijajno sadje. Kmečka delovna zadruga Jerko Tomašić v Smokvici je najboljša v ljudski republiki Hrvatski. Svojo prodajalno je odprla celo v beli Ljubljani.

Otok je šestkrat daljši kot znaša njegova največja širina. Razmerje 47 km: 6 - 8 km. Površina 276 km2. Ves je zelen in obdelan, njegova južna obala je posejana z bujnimi vinogradi. Posebno barvitost in južnjaški poudarek mu dajejo vitke ciprese. Nikjer v Dalmaciji jih menda ni toliko kot na Korčuli in na pelješki obali onstran ozkega preliva, ki loči otok od celine. Avtomobilska cesta se vije, vzpenja in nateguje čez vso otoško dolžino od mesta Korčule ob vzhodni obali do Vele Luke ob mogočnem naravnem zalivu na zahodnem koncu otoka. Tudi tamošnja vinorodna okolica spada med najrodovitnejše na otoku.

Srce goratega otoka, ki mu je dalo tudi ime, je mesto Korčula. Vsepovsod se ga drži starinska patina, na vsakem koraku zadeva človek na srednji vek. Še je ohranjeno starinsko obzidje in še groze štiri mrke utrdbe, od koder so pred 471 leti pogumne korčulanske žene ubranile mesto pred napadajočo turško silo. Moški so izgubili pogum ter so se umaknili v otoške gozdove, ženske pa so si nadele vojaško opremo in se drenjale po obzidju, razpravljajoč, kako in kaj in grozeč brkatim Turčinom. Ulus-Alibane, turški vojskovodja, se je ustrašil tolikšne vojne sile, kot je mrgolela po obzidju in dal je ukaz za umik. Silovit vihar je prav tedaj prihrumel po ozkem Korčulanskem prelivu in pognal turško ladjevje proti Hvaru. Korčula je bila rešena. To se je zgodilo 15. avgusta 1571. leta, kar pričajo spominska plošča v mestu in vrsta iz onih dni ohranjenih sulic v stolnici. Pač redek primer v zgodovini, da so ženske ubranile oblegano mesto!

Korčula nameščena med zalivoma konec vzhodnega otoškega jezička, ima po mnenju poznavalcev najlepši položaj med vsemi kraji v Dalmaciji. Mogočna kulisa njenega celinskega zaledja je razorana kamenita gmota peljeških vršacev, obrobljena ob morju z večnim zelenjem, ki med njim spet prevladujejo cipreše. 15 km severovzhodno rastejo iz morske gladine obrisi otoka Hvara, za mestom se dvigajo zeleni bregovi, ki jih reže bela cesta. V mestu samem pa se gnetejo med majhnimi trgi in ozkimi ulicami stare palače z balkoni, s kamnitnimi stebri in ograjami ter slikovitimi dvorišči. Vse mesto je tlakovano s kamnitnimi ploščami, vse njegove ulice komaj dva metra široke ulice se stekajo na trg pred stolnico, ki je bogata z umetninami Bassana, Tintoretta, Tiziana in drugih. V bližini stoji stolp De Polo, spomin na znamenitega svetovnega potnika Marca Pola, ki je bil baje rojen Korčulan. Po zgodovinskih stavbah in drugih znamenitostih moramo ob naši obali uvrstiti Korčulo takoj za Dubrovnikom. Pravi dragulj srednjeveške benečanske stavbarske umetnosti!

Kdo pa tod tudi ni bil? Za prvotnimi naseljenci iz maloazijskega Knidosa so se vrstili Bizantinci in Franki, pa hrvaški kralji in Benečani, ter Genovežani. Oblastovali so tod tudi Francozi in Angleži ter celo Rusi, Avstrijo je nasledila Jugoslavija. Svoje sledi je ponekod zapustil beneški lev, ki je ob zlomu Italije v drugi svetovni vojni po mestu marsikje izgubil glavo. Razjarjeni prebivalci Račišča, obmorske vasice na severni otoški obali, poznani odlični mornarji, so iz jeze nad laškim okupatorjem uničevali vse, kar je kakorkoli dišalo po njih. Partizani so morali s silo ubraniti stare zgodovinske spomenike.

Korčula živi danes predvsem od svoje znamenite ladjedelnice in od tujskega prometa. Na stočišču Srednje in Južne Dalmacije utriplje njena luka izredno živahno. Korčula je pač najprimernejše izhodišče za prelepe izlete ne le po otoku, temveč tudi onstran preliva na obalo starih kapitanov. S povprečno letno toplino 16,8 stop. C se je uvrstila med najprijetnejša bivališča ob Jadranskem morju. Poleti vročina ne preseže 26 stop.C, ker skozi morski rokav vedno pihlja.

Med palmami, borovci, oljkami in vinogradi pelje pot zunaj mesta do vznožja nizke vzpetine, kamor vodijo skozi drevored visokih cipres položne kamnitne stopnice, sto dve po številu, k starinski cerkvici sv. Antona iz leta 1420. Siren razgled je na Pelješac in na številne otočke jugovzhodno od mesta. Tam se koplje v soncu stari samostan na Badiji, malo v stran se svetijo na Vrniku veliki kamnolomi. Že v rimskih časih so tam kopali korčulanski marmor. In za otočki onstran prostranega zaliva vasica Lumbarda nad širnim in rodovitnim Lumbardskim poljem. Iz peska raste tam vinska trta. Visoka je in privezana, medtem ko se vse druge dalmatinske trte plazijo po tleh. To je trta, ki daje slovito vino grk. Onstran proti Mljetu se širijo prostrane peščene plaže, nudeč edinstvene prilike za kopanje. Tam naokoli so bili naseljeni ljudje že pred 2500 leti. Kamenit napis, ki so ga našli pri Lumbardi, to izpričuje.

Vela Luka na Korčuli

Pred vojno so Korčulo zelo obiskovali ravno Slovenci. Še 1939. leta jih je bilo tam nad tisoč. Vseh gostov pa so samo v mestu Korčuli zadnje leto pred vojno imeli blizu pet tisoč, od teh 3600 inozemcev. Tedaj je štelo mesto komaj 1800 prebivalcev. Danes jih premore skoraj še enkrat toliko. Do 1948. leta so Korčulo zelo obiskovali Čehi. Število inozemskih gostov pa raste iz leta v leto. Prav tako tudi domačih. V letošnjem poletju so se več tednov mudili tam študenti ljubljanske tehniške fakultete z dvema profesorjema. Snemali in slikali so stare palače in druge spomenike.

Ne bili bi dobri kronisti, če bi pozabili na svojevrstno otoško divjačino, na šakale, ki so doma le na Korčuli in na bližnjem Pelješcu, od koder so prišli tudi na otok. In še mimo neke korčulanske posebnosti ne smemo, ki je znamenitost svoje vrste in edinstvena na našem sončnem jugu. To je slovita viteška igra «Moreška», ki so jo kot vsako leto izvajali tudi letos na zgodovinski dan 27. julija. Odigrali so jo skupno z blatsko «Kumpanjijo» in «Lastovskim kolom» na prostem sredi starinskih mestnih zidov v okrilju košatih palm in vitkih cipres.

VIKTOR PIRNAT

Cezar ni narekoval več pisem naenkrat

Že kot mladi študentki smo nekoč slišali, da je bil Julij Cezar zelo brihtna glava in da je istočasno narekoval svojim pisarjem več pisem. Tudi za Napoleona se je nekaj podobnega govorilo.

Po nekakih zaključkih zadnje dobe, pa so vse to le navadne pravljice. Res je sicer, da je velikanska razlika med sposobnostjo posameznega človeka, toda vse to ne opravičuje teh pravljic. Po zadnjih zapažanjih na neki ameriški univerzi so ugotovili, da je nemogoče celo poslušati in obenem govoriti. Ugotovili so da se pravilnost odgovorov zmanjša celo na 98 odstotkov, če si vprašanja sledijo drugo drugemu zelo naglo, ko je namreč preizkusni element prisiljen odgovarjati na prvo in poslušati že drugo vprašanje.

Morda je bil Napoleon fenomen, ampak vse do neke meje.

Žepni radarski aparat

Normalna radarska postaja je zelo velika. Vsi tisti zelo zapleteni deli, ki pa so istočasno nujni pri vsaki radarski postaji, zavzemajo zelo mnogo prostora. To je bila do sedaj ena najvažnejših hib radarske naprave. Ameriškemu podjetju «Rayan Aeronautical Company» pa je uspelo izdelati majhno radarsko aparaturo za svoje avione. Elektronke, varovalke in tuljave so zelo majhne in povezane med seboj s celo množico žic, ki so včasih tako tanke, da imajo le desetinko milimetra premera. Glavni deli vsega radarskega aparata so v cilindrski škatli, ki je široka le 30 cm, dolga pa nekaj nad pol metra. Ovoj je iz snovi, ki je dober prevodnik toplote in to zaradi tega, da se vsi deli, ki so stlačeni na tako majhnem prostoru, laže hladijo, kakor če bi bili zaprti v zaboju, ki bi zadrževal čim več toplote. Da je kljub vsem tem pripomočkom «življenje» takega aparata razmeroma kratko, je samo ob sebi razumljivo, toda tudi uporaba radarskega aparata na avionu je zelo majhna, ker bo že sam vojaški avion letel le kako uro na dan in je zato tudi tako kratka «življenjska doba» take radarske aparature dovolj dolga.

Na proslavi štirih slovenskih brigad bo ves narod slavil borbo za svobodo

V nedeljo 14. septembra bo velik praznik vsega slovenskega naroda. V Dolenjskih Toplicah bo proslava ustanovitve štirih slovenskih brigad: Tomšičeve, Cankarjeve, Gubčeve in Sercerjeve. Iz vseh krajev Slovenije se bodo zbrali bivši borci, aktivisti, prihiteli bodo delovni kolektivi tovarn in podjetij, prihitela bo mladina, prišle bodo družine padlih borcev za svobodo, prišel bo vsak, ki je živel z narodnoosvobodilno borbo in veroval v zmago lastnega naroda. Prišli bodo na proslavo prvih slovenskih brigad, ker so ponosni nanje, saj so to osnove velike armade, ki je na slovenskih tleh od Koroške pa do Jadranskega morja premagovala fašiste, jih končno pregazila in svojemu ljudstvu prinesla svobodo.

Na veliko slovesnost v Dolenjske Toplice bodo prišle tudi iz bratske republike Hrvatske in zastopniki drugih republik, da bodo s tem potrdili enotnost vseh jugoslovanskih narodov v borbi za svobodo, te slovesnosti pa se bomo udeležili tudi Primorci, Slovenci in Italijani iz Svobodnega tržaškega ozemlja, ki smo se skupno s slovenskimi brigadami borili proti italijanskemu fašizmu in nemškemu nacizmu.

Borci štirih slovenskih brigad se bodo ta dan sešli s pripadniki nekdanjih Garibaldincev in pripadniki IX. korpusa iz Trsta, dalje s pripadniki Beneškega odreda iz Goriške in Slovenske Benečije ter pripadniki Koroškega odreda iz Slovenske Koroške.

Toliko zgodovinskih krajev iz časa narodnoosvobodilne vojne kot jih je na Dolenjskem, ni nikjer. Frata je bilo prvo zbirališče aktivistov in borcev vse Dolenjske, Rog z bazo 20 in partizanskimi bolnišnicami, Stare žage, kjer so bile partizanske delavnice, Gornje Laze, kjer je v neenakem boju padlo 19 prvih belokranjskih partizanov, Dobrnič, kjer je bil oktobra 1943 prvi kongres AFŽ, dalje Kočevje, vsa Bela Krajina in skoraj vsaka vas na Dolenjskem hrani v sebi nekaj zgodovinskega iz te velike dobe slovenskega naroda.

Frata, gozdarjeva logarnica pri Ajdovcu, je bila zbirališče prvih aktivistov in partizanov Dolenjske že leta 1941. Prvi sestanek aktivistov je bil tu že junija 1941; tu je bil ustanovljen prvi partizanski oddelek, ki je sodeloval pri znanem prvem napadu na Nemce na Bučki pri Skocjanu oktobra 1941. Preko Frate so šle vse zveze z ostalimi pokrajinami v Sloveniji, sem so prihajali najvišji predstavniki narodnoosvobodilnega gibanja v Sloveniji, od tu se je širil klic na upor po vsej Dolenjski. Vse do jeseni 1942 je Frata kljubovala sovražnim nakanam italijanskih fašistov, da bi jo odkrili in uničili. Sele oktobra 1942 je bila prvič bombardirana in nekaj tednov pozneje so jo Italijani s pomočjo domačih izdajalcev - domobrancev požgali. Takrat pa so bile že postavljene znane postojanke na Rogu, ki so ostale neodkrite vse do osvoboditve in so danes še prav take kakor takrat.

Frata je sedaj obnovljena. 13. septembra zvečer pa se bo tu zbralo nad 30.000 borcev in aktivistov ter gostov, ki bodo obudili spomin na tiste dni. Odkrili bodo spominsko ploščo, vrstili se bodo govori prvih še živečih dolenjskih borcev, igrala bo godba VII. korpusa in nastopil bo partizanski pevski zbor. Ob tabornih ognjih, številnih kresovih in partizanskem rajanju bo to uvod v partizansko slavje ob praznovanju desete obletnice štirih partizanskih udarnih brigad. Proti jutru se bodo skupine preselile peš v Dolenjske Toplice, kjer bo glavno zborno mesto tudi za ostale skupine, ki bodo obiskale na večer prej vas. Cesto med Hinjami in Kočevjem, kjer je bila ustanovljena Tomšičeva brigada, bazo 20. Stare žage, pod stoletnimi bukvami skrite bolnišnice na Rogu in še nešteto drugih zgodovinskih krajev.

V dolenjskih krajih in vaseh bodo v počastitev desete obletnice ustanovitve partizanskih brigad še posebne prireditve.

AKTUALNOSTI IZ JUGOSLOVANSKEGA TISKA

SLOVENSKI Poročevalec

Centralni komite Ljudske mladine Slovenije je razdelil prehodne zastave najboljšim mladinskim organizacijam v Sloveniji, ki so dosegle meseca avgusta najboljše uspehe v tekmovanju na čast IV. kongresa KPJ. Mladinska organizacija Tobačne tovarne v Ljubljani je dobila prehodno zastavo kot najboljša organizacija delavske mladine, mladinska organizacija v Beltincih pa kot najboljša organizacija kmečke mladine. Pohvaljenih je bilo 11 mladinskih organizacij.

VJESNIK NARODNOG FRONTA HRVATSKE

Po vzoru slovaških in madžarskih slovesnosti ima tudi romunska nacionalna manjšina, ki živi v Jugoslaviji, v Vršcu svoj prvi festival. Po nedavni proslavi 5-letnice romunskega časopisa «Lumina» je to prva in najpomembnejša manifestacija Romunov v naši državi, s katero začno tradicijo, ki se bo brez dvoma iz leta v leto nadaljevala.

Letošnja proslava Romunov, ki jih je v Jugoslaviji nekaj nad 60,000, mora prikazati njihov kulturni napredek in delo v okviru romunskih kulturno-prosvetnih društev, ki jih je v Vojvodini okrog 37 in pokazati vso pestrost nad 160 sekcij, v katerih deluje več tisoč pripadnikov te nacionalne manjšine. Na tem festivalu se lahko ponovno ugotovi prispevek časopisa romunske nacionalne manjšine «Lumina», ki je v dosedanjem izhajanju na nad 4 milijonih straneh in 60 številkah nudil svojim bralcem najboljša dela iz domače in tuje književnosti. Okrog tega časopisa so se zbrali najpomembnejši književniki romunske nacionalne manjšine Mihaj Avramescu, Radu Flora, Jon Palan in drugi, ki skupno z ostalimi javnimi in kulturnimi delavci nudijo veliko pomoč delu in razvoju romunskega življa v Jugoslaviji.

* * *

Včeraj je v Avstrijo odpotovala skupina 450 otrok, ki je letovala mesec dni v Cerkvenici. Počitniško kolonijo so organizirale jugoslovanske oblasti in avstrijska socialistična partija. Na povratku so otroci obiskali Postojnsko jamo in Ljubljano. Letos je letovalo na Jadranu nad 600 avstrijskih otrok, prav toliko slovenskih je bilo na počitnicah na Koroškem in na Štajerskem.

ПОЛИТИКА

Na židovskem pokopališču v Beogradu bodo 4. septembra odkrili spomenik Židom iz Srbije, ki so padli v vojni 1941 do 1945 in po taboriščih smrti. Po podatkih zveze židovskih občin Jugoslavije je ostala le ena petina predvojnega števila Židov.

Do sedaj so razne mestne židovske organizacije postavile 12 spomenikov in spominskih plošč v spomin padlih tovarišev. Te dni pa bodo odkrili še pet takih spomenikov: v Zagrebu, Novem Sadu, Djakovu, Beogradu in Sarajevu, ki bodo simbolično prikazovali trpljenje in uničevanje Židov in njihove vere z zmago nad fašizmom.

Beograjski spomenik spada med največje in najveličastnejše, ki so bili sploh postavljeni v spomin na žrtve. Visok je 10 metrov in prikazuje trpljenje Židov med vojno in njihov preporod v osvobojeni domovini. Načrt za spomenik je napravil arhitekt Bogdan Bogdanovič, sredstva je dala beograjska židovska občina, znatno pomoč pa je dala tudi vlada Srbije in Zveza židovskih občin Jugoslavije.

Svečanemu odkritju bodo prisostvovali mnogi gostje iz inozemstva. Posamezni zastopniki židovskih inozemskih organizacij so že prispeli v Beograd, med njimi je tudi delegacija Izraela.

Svečanosti bodo trajale pet dni.

SVETOVNO gospodarstvo

STAVKA RUDARJEV V ZDA?

Predsednik sindikata rudarjev ZDA, John Lewis, je poslal zveznemu posredovalnemu uradu pismo, v katerem pravi, da so bila vsa pogajanja brez uspeha. Iz tega pisma se da tudi sklepati, da bo prišlo verjetno do splošne stavke še v tem mesecu, v kolikor bi ne prišlo do sporazuma.

NEMSKA ODSKODNINA ŽIDOM

28. avgusta so se končali razgovori med Nemčijo in Izraelom zaradi odškodnine, ki jo mora plačati Nemčija Izraelski državi. Nemška vlada se je obvezala, da bo v 14 letih dala v povračilo škode Izraelu blaga v vrednosti 3.5 milijard nemških mark. Poleg tega bo dala Nemčija še 450 milijonov nemških mark organizaciji «Jewish Organisation» in 50 milijonov nemških mark Židom, ki niso včlanjeni v to organizacijo.

POZIV SEVERNJAKOM NAJ SEKAJO MANJ LESA

Zveza gozdnih posestnikov severa je na neki konferenci v Helsinkih sklenila pozvati vse svoje člane, naj čim bolj omejijo sekanje lesa. V tem priporočilu je seveda predvidena nujnost sekanja, toda v okviru, ki ga razmere dovoljujejo. Zveza upa, da se bo članstvo držalo tega poziva.

VELIK PRIDELEK POMARANČ NA CIPRU

Pridelovanje pomaranč in limon na Cipru se po vojni stalno veča. To je posledica notranjih borb in trenj v Palestini, ki so povzročile zmanjšanje izvoza tega blaga in sorazmerno zvišanje cen na svetovnem trgu. Pred zadnjo vojno je pridelal Ciper 600.000 zabojev pomaranč in limon na leto, leta 1950 se je pridelek zvišal na 898.000 zabojev, lansko leto pa je Ciper pridelal kar 1.094.000 zabojev. Ves pridelek je razdeljen predvsem na razne vrste pomaranč, ki zavzemajo tri četrtine skupne omenjene količine in ena četrtina odpade na limone. Ciper izvaža pomaranče predvsem v Anglijo, zadnje čase pa tudi v srednjo Evropo, predvsem v Zapadno Nemčijo.

PRIMORSKI DNEVNIK

VREME Vremenska napoved za danes napoveduje še vedno pretežno lepo vreme, toda s stopnjevanjem oblačnosti. — Temperatura brez večje spremembe. — Včeraj je bila v Trstu najvišja temperatura 27.9 stopinj, najnižja pa 21.9 stopinj.

RADIO Opozarjamo vas na sledeče oddaje: **Jug. cone Trsta:** 13.50: Domači zvoki. 18.15: Poje mali zbor radia Reka. — **Trst II.:** 18.33: Stravinski: «Apollon Musagete». 21.00: Gershwin: Koncert za klavir v F-duru. — **Trst I.:** 14.25: Slavni solisti: Artur Rubinstein. — **Slovenija:** 19.00: P. S. N. Klanjšek - Vasja: Spomini na ustanovitev Sercerjeve brigade.

Egiptovska agrarna reforma bo verjetno proglašena v četrtek

Maher izjavlja, da „zaenkrat" ne bodo obnovljena pogajanja z Anglijo, da pa ima ameriški veleposlanik „zelo važno vlogo" pri naporih za rešitev tega vprašanja

KAIRO, 2. — Zakon o agrarni reformi bo verjetno izdan v četrtek. Pripravljena je že razlaga, ki bo priložena zakonu. Zdi se, da bo v četrtek zvečer zakon o agrarni reformi odobrila vlada, ki bo medtem že spremenjena.

Prva naloga ministrskega predsednika Ali Maherja, ki se je danes zvečer vrnil iz Marsa Matruha, kjer je preživel praznik Bajram, bo prav rekonstrukcija vlade. Zdi se, da se bodo spremembe tikale predvsem štirih ministrstev in sicer ministrstva za javna dela, za zdravstvo, za upravne zadeve in za pošte. Maher je v Marsa Matruhu proučeval ne le vprašanja, ki se tičejo rekonstrukcije vlade, temveč tudi probleme, ki so v zvezi z izvrševanjem agrarne reforme in z načrti industrializacije.

Po vesteh, ki prihajajo iz ZDA, je ameriška vlada obljubila Egiptu pomoč pri melioraciji puščavskih zemljišč in pri industrializaciji. ZDA bi poslale tudi strokovnjake. Dva ameriška izvedenca sta že obiskala zahodno puščavo in ugotovila, da je njen severnovzhodni del mogoče spremeniti v pašnike. Peščena plast je debela samo 25 cm, pod zemljo pa so bogate vodne žile.

Na tiskovni konferenci v Marsa Matruhu je ministrski predsednik Maher izjavil, da «zaenkrat ne bodo obnovili» pogajanj z Anglijo za rešitev vprašanja Sueškega prekopa in sudanskega vprašanja. Dodal pa je, da ima ameriški veleposlanik Jefferson Caffery «zelo važno vlogo» v poskusih za rešitev angleško - egiptovskega spora. Te besede razlagajo tako, da se Caffery trudi, da bi pripravil tla za obnovitev neposrednih razgovorov med Anglijo in Egiptom.

Detomorilec iz verskega fanatizma

KARAČI, 2. — Neki mohamedanec v bližini Hajderabada je na mohamedanski praznik bajram (ki se v Indiji imenuje Id-Uz-Zuha) «žrtvoval» svojo 18-mesečno hčerko. Na ta praznik se mohamedanci spominjajo Abrahamove daritve s klanjem drobnice. Morilec, ki so ga ponoči aretirali, je izjavil policiji, da se mu je sanjalo, da mu je Alah zapovedal, naj mu žrtvuje tisto, kar mu je na svetu najdražje. Ko je zjutraj vstal, je takoj šel k ležišču svoje edine hčerke in ji prerezal vrat.

Letalska razstava v Farnboroughu

FARNBOROUGH, 2. — Gledalci na današnjem letalskem mitingu ob začetku letne letalske razstave v Farnboroughu so lahko videli in slišali, kako so letala prekoračila zvočno hitrost. Prvo letalo, ki je preseglo to hitrost, je bilo novo lovsko letalo «De Havilland 110» ki je strmoglavilo z višine 13.000 metrov in se usmerilo spet v višino komaj 100 metrov od tal.

Nasprotno pričakovanjem prekoračenje zvočnega zidu ni spremljala nobena detonacija. Domnevali so, da bo nenadna sprostitev zračnih mas, ki se pri nadzvočni hitrosti stisnejo pred letalskim krilom, povzročila dokaj močno detonacijo. Iz strahu pred prehudim pokanjem najprej sploh niso hoteli izvesti nadzvočnih poskusov; za to so tudi prosili okoliški prebivalci. Kasneje so se vendarle odločili vsaj za en poskus, ki pa je potekel brez detonacije.

Danes so pokazali v letu še novi težki bombnik «AVRO 698», ki je pravzaprav trikotno leteče krilo in ki ima 4 reakcijske motorje, in orjaški hidroplan «Saunders», največji na svetu.

Med gledalci so bili letalski strokovnjaki iz 94 držav. Med njimi so opazili tudi znanega nemškega graditelja letal Ernesta Heinkla, ki je med drugim v svojih tovarnah gradil bombno letalo «He 111», ki je sodelovalo pri letalskih napadih na Anglijo v letih 1940 in 1941.

Malo Parižanov hodi k maši

PARIZ, 2. — Pariška univerza je izvedla statistično anketo o tem, koliko Parižanov hodi k maši in opravlja ostale verske dolžnosti. Zaključek za pariške katoliške kroge ni bil nič kaj razveseljiv samo 15 odst. prebivalstva ali 17 odst. Parižanov, ki so vpisani kot katoličani, hodi v cerkev; med njimi je največ starih ženic in otrok.

Ugotovili so tudi, da hodi v cerkev več ljudi iz premožnejših slojev in le malo revežev. V nekaterih okrajih so ugotovili, da k maši ne hodi niti en delavec, medtem ko se v celoti med delavci le 4 odst. ravnajo po katekizmu. V nekem rudarskem bazenu v severni Franciji pa so ugotovili, da obiskuje cerkev le 2,5 odst. rudarjev, zato pa 65 odst. inženirjev.

Mladina izpod 20 let, ki sestavlja 22 odst. pariškega prebivalstva, tvori tretjino vseh onih, ki hodijo k maši. Po večini zapušča mladina vero med 15. in 25. letom; najmanj se za vero, cerkev in podobno menijo ljudje med 30. in 40. letom. Po 40. letu se spomni na cerkev neznatno število moških, zato pa precej žensk.

Drzen rop v Trevisu

TREVISO, 2. — Trije maskirani neznanci, oboroženi s pištolami, so izvršili drzen rop v podružnici banke «Banca Cattolica del Veneto» v kraju Possagno. Prisilili so blagajnika, da jim je izročil ves denar, ki je bil v blagajni — 10 milijonov lir — in se nato hitro oddaljili z avtomobilom črne barve. Policija je takoj začela zasledovati roparje in postavila cestne bloke, vendar doslej ni imela nobenega uspeha.

Truman se je zmotil: Cordell Hull je še živ

MILWAUKEE, 2. — Zaradi pomote svoje informativne službe je predsednik Truman včeraj izdal poročilo o svojem sožalju zaradi smrti bivšega državnega tajnika Cordella Hulla, ki je sicer resno bolan na možganski trombozi, vendar še vedno živ.

Trumanova tiskovna služba je izročila novinarjem, ki potujejo s predsednikovim vlakom, naslednje sporočilo: «Ljudstvo ZDA se mi pridružuje v globoki žalosti zaradi smrti enega izmed največjih državnikov naše dežele, Cordella Hulla». Dve uri kasneje je predsednikova tiskovna služba izdala novo poročilo, ki pravi, da je Truman «zelo vesel, ker je izvedel, da vest o smrti Cordella Hulla ni resnična».

Trdijo, da se je zdravje Cordella Hulla kmalu nato obrnilo na bolje.

80 OSEB UTONILO v valovih Gangesa

NOVI DELHI, 2. — Zaradi prenapolnjenosti se je na Gangesu prevrnil čoln, na katerem je bilo 80 oseb. Preden so z brega mogli začeti reševalne akcije, je vseh 80 potnikov utonilo.

Skoraj 600 žrtev ameriškega praznika

CHICAGO, 2. — Zadnji praznik poletja, «Labor Day» (Dan dela) je zahteval 568 smrtnih žrtev. V času od 18. ure v petek do ponedeljka opolnoči je bilo zaradi prometnih nesreč 635 mrtvih, zaradi letalskih nesreč 14 mrtvih, 47 ljudi je utonilo, 72 oseb pa je izgubilo življenje iz raznih razlogov.

Največ žrtev je bilo v Kaliforniji — 39 mrtvih. V Michiganu je bilo 37 mrtvih, v Illinoisu 26, v Georgiji 22, v državi New York pa 21. Samo v državah New Hampshire, Rhode Island in Vermont in v okrožju Columbija ni bilo smrtnih žrtev.

MARSEILLES, 2. — Policijski motorni čolni so ujeli in pripeljali v pristanišče splav «Ken Tooki», ki je včeraj zjutraj kljub prepovedi pristaniškega poveljstva odplul na morje. Splav straži policija, posadko pa bi utegnili obtožiti celo «piratstva», ker je odplula z ladjo brez dokumentov in proti odredbi oblasti.

Draper v Luksemburgu

Prvi uradni obisk predstavnika MSA v Evropi pri visoki oblasti evropske skupnosti premoga in jekla - 10. septembra se začne zasedanje skupščine Schumanovega načrta - Poročilo OEEC

LUKSEMBURG, 2. — Posebni predstavnik MSA v Evropi William Draper je prispel danes iz Pariza v Luksemburg na prvi uradni obisk k visoki oblasti evropske skupnosti premoga in jekla, ki je pred kratkim začela delovati. Spremlja ga začasni ameriški predstavnik pri visoki oblasti William Tomlinson in skupina petih svetovalcev in funkcionarjev.

Na tiskovni konferenci je Draper izjavil, da so glavni cilji evropske skupnosti premoga in jekla zvišanje proizvodnje, odstranitev raznih omejitev in dvig življenjske ravni prebivalstva udeleženih držav. Na vprašanje o morebitni ameriški finančni pomoči «polu» se je Draper omejil na izjavo, da «doslej ni bilo razgovorov o ameriških posojilih skupnosti».

10. septembra se bo v Strassburgu prvič sestala skupščina evropske skupnosti premoga in jekla. Skupščino sestavlja 78 delegatov, od katerih je 40 članov posvetovalne skupščine evropskega sveta. Skupščina bo med drugim razpravljala o načrtu evropskega federalnega statuta v skladu s francosko-italijanskim predlogom, ki je bil podan 25. julija na konferenci zunanjih ministrov držav Schumanovega načrta.

Pred tem se bo 8. septembra v Luksemburgu sestal ministrski svet skupnosti premoga in jekla; na tem sestanku bodo potem obravnavali posarsko vprašanje, o katerem bosta tudi posebej govorila zunanji minister Schuman in nemški kancler Adenauer.

Pred začetkom četrtega zasedanja posvetovalne skupščine evropskega sveta je Evropska organizacija za gospodarsko sodelovanje (OEEC) izdala poročilo o razvoju evropskega gospodarskega položaja v zadnjih 4 mesecih. Poročilo poudarja, da v zadnjih mesecih ni bilo važnejših sprememb v gospodarskem položaju Evrope razen manjšega izboljšanja v stalnosti cen, v sanaciji evropske trgovske bilance in v uravnoteženju računov Evropske plačilne zveze. Vendar pa dodaja poročilo, tempo večanja industrijske proizvodnje nikakor ni zadovoljiv in tudi deficit Evrope z dolarskim področjem se n' prav nič zmanjšal.

Poneverba v španskem ministrstvu za vojsko

MADRID, 2. — V blagajni španskega ministrstva za vojsko so ugotovili primanjkljaj 4 milijonov pezet. Do odkritja je prišlo, ker je blagajnik Julian Rodriguez Pasorana po petdnevnem dopustu brez sledu izginil. Zdi se, da je kapetan Pasorana nameraval odpotovati v Južno Ameriko, morda pa je tudi že ušel s poneverjenim denarjem.

Juridični položaj tujih vojakov na Japonskem

TOKIO, 2. — Japonsko zunanje ministrstvo je objavilo danes besedilo pisma, ki ga je poslal 3. januarja ministrski predsednik Jošida ameriškemu veleposlaniku Murphyju glede juridičnega položaja oboroženih sil Združenih narodov na Japonskem. Pismo zatrjuje, da je japonska vlada — dokler ne bo sklenjen formalen sporazum o tem vprašanju — izdala naslednja navodila za primere, da bi člani oboroženih sil Združenih narodov zagrešili na japonskem ozemlju kazniva dejanja:

1. jurisdikcija nad člani oboroženih sil in njihovimi civilnimi uslužbenci bo prilagojena določilom mednarodnega prava in običajev.

2. Kadar bi bila določila mednarodnega prava dvoumna, bodo japonske oblasti ukrepale od primera do primera in s posvetovanjem s prizadeto državo ali državami.

3. Če bi član oboroženih sil Združenih narodov zagrešil zločin in bo aretiran od japonskih oblasti, ga bodo te načeloma izročile vojaškim oblastem njegove države, razen v primerih, ki jih predvideva naslednja točka.

4. V primeru posebno hudega zločina bodo japonske oblasti sicer pridržale krivca, takoj pa se bodo začele posvetovati s prizadeto deželo; če ne bodo dosegle sporazuma v 48 urah, bodo poskušale izročiti krivca vojaškim oblastem njegove dežele, če se bodo te obvezale, da ga bodo kasneje spet vrnile japonskim oblastem.

Objava tega pisma je v zvezi z znanim japonsko-angleškim sporom zaradi obsodbe dveh angleških mornarjev pred japonskim sodiščem.

KINO v Trstu

Rossetti. 16.30: »Strel s pištolo«.
Excelsior. 16.30: «Ljubimcih».
Nazionale. 16.30: «Tolpa v črnem avtomobilu», Anna Vernon.
Fenice. 16.30: «Stiri pereša».
Arcobaleno. 16.00: «Zelja in ljubezen», Martin Carol.
Astra Rojan. 17.00: «Nezakonita žena», Ginger Rogers.
Alabarda. 16.30: «Fornarina».
Armonia. 15.15: «Stiri dekleta na krovu».
Aurora. 16.30: «Pet skrivnosti pušča», E. von Stroheim.
Ariston. 16.00: «Vražja ženska».
Garibaldi. 15.00: «Hočemo slušati», Bob Hope.
Ideale. 16.30: «Izdajalec».
Impero. 16.00: «Lepotice na Capriju», Tamara Lees.
Italia. 16.00: «Za noč ljubezni».
Viale. 16.00: «Tarzanova jeza».
Kino ob morju. 16.30: «Suženj besa», D. O'Keefe.
Moderno. 16.00: «Obsojeni nejočejo», J. Crawford.
Savona. 16.00: «Neprijetljivi s 880», Burt Lancaster.
Vittorio Veneto. 16.30: «Deklica je izginila», Peggy Dow.
Azzurro. 16.00: «Začarano drevo».
Belvedere. 16.00: «Kruti ljubimci».
Marconi. 17.00: «Napad na poštni vlak», S. Alexis.
Massimo. 16.00: «Kačja jama».
Novo cine. 16.00: «Rdeče srce».
Odeon. 16.00: «Zaročenca».
Radio. 16.00: «Obsodite me, be morete», G. Rogers.
Venezia. 16.00: «Uporniki iz Bounthyja», C. Gable.

POLETNI KINO

CIRCUS APOLLO Ul. sv. Afrika. Jutri, v četrtek, ob 21. uri VELIKA GALA-PREDSTAVA. Naročila in predprodaja vstopnic ATEC, Trg Goldoni.

Arena dei fiori. 19.45: «Poboljševalnica», Bob Taylor.
Garibaldi. 21.00: «Hočemo slušati», Bob Hope.
Ginnastica. 20.00: «Ni mogoče le dalje ubijati», G. Ford.
Kino na gradu. 20.00: «Ljubezen pod palubo», D. Day.
Pončana. 20.00: «Upornik z Juga».
Rojan. 19.45: «Osamljeno srce».
Sv. Ivan. 20.00: «Vražja plavolaska», P. Neal.

RADIO

JUGOSLOVANSKE CONE TRSTA
254,6 m ali 1178 kc

PETEK, 5. septembra

5.45 Jutr. glasba. 7. Poročila. 7.15 Slovenske narodne. 13.30 Poročila. 13.45 Od včeraj do danes. 13.50 Domači zvoki. 14.20 Instrumentalni obzornik. 18.15 Poje mali zbor radia Reka. 18.30 Iz naših dnevnikov v melodijo. 19.15 Poročila. 23.10 Glasba za lahko noč. 23.30 Zadnja poročila.

TRST II.
306,1 m ali 980 kc-sek

11.30 Lahki orkestri. 12.10 Za vsakega nekaj. 12.45 Poročila. 13.00 Domači motivi. 13.40 Lahke melodije. 14.00 Poročila. 17.30 Plesna glasba. 18.15 Coopland: Sonata za violino in klavir. 18.33 Stravinski: «Apollon Musagete». 19.45 Poročila. 20.00 Operne arije. 20.30 Sola in vokala. 20.45 Lahke melodije. 21.00 Gershwin: Koncert za klavir v F-duru. 21.31 Glasba iz revij. 22.00 Večerne melodije.

TRST I.
11.00 Simfonična glasba. 11.45 Dramatiziran roman Prospera Merimea «Golobica» 2. nadalj. 12.30 Lahka glasba. 13.00 Poročila. 14.00 Francoske pesmi. 14.30 Slavni solisti: Artur Rubinstein. 18.00 Operetna glasba. 19.25 Operna glasba. 20.00 Poročila. 21.00 «Nočni sestanki» igra C. Mew.

SLOVENIJA
327,1 m 202,1 m 212,4 m

12.00 Opoldanski koncert. 12.30 Poročila. 13.15 Pester spored slovenskih narodnih pesmi. 14.10 Drobne skladbe velikih mojstrov. 18.30 Igrajo Veseli godci. 19.00 P. S. N. Klanjšek-Vasja: Spomini na ustanovitev Sercerjeve brigade. 19.10 Partizanske pesmi in koračnice. 19.30 Poročila. 20.00 Valčki Johanna Straussa. 20.30 Janko Kersnik: Jara gospoda-radijska igra. 21.30 Skladbe Benjamina Ipavca. 22.00 Poročila.

ŠPORTNI DNEVNIK

General Čepička načenja Zatopekovo slavo v ČSR

Hvaliti je treba samo Stalina, ne pa navadnih zemljanov - Kljub trem zlatim medaljam nobenega povišanja

DUNAJ, 2. — General Čepička je včeraj indirektno opomnil najboljšega tekača sveta — Emila Zatopeka, da bo zanj bolje, ako preneha z obnašanjem «primadone» in polaga več skrbi »obrambi ljudske demokracije».

V svojem govoru je obrambni minister Čepička (povzeto po oficialnem glasilu «Rude Pravo») dejal, da je treba prenehati z meščanskim individualizmom in nezdravim čaščenjem «primadon».

Čepička ni izpregovoril imena Zatopek, toda bilo je jasno o kom govori. Pritoževal se je, da so tekmovalci ČSR dosegli samo «nekaj uspehov» na olimpijskih igrah v Helsinkih, toda v glavnem oni «niso uspeli v svoji prvenstveni nalogi — doprinosu k obrambi in oboroženi sili naše države».

Čepička je dalje rekel, da so češkoslovaške športne organizacije popolnoma ločene «od delovnih naporov našega ljudstva».

Navidezno ne bi smelo biti razlogov, za Zatopekov spor s kominformističnim vodstvom: sodeloval je marljivo na vseh propagandnih tekmovanjih in je po povratku v Prago celo odbil vsa vabila za gostovanje v ZDA, češ da so «smešna».

Vendar obstajajo znamenja, da položaj fenomenalnega tekača ni tako ugoden, kot bi se mislilo. Tako n. pr. general Čepička ni povišal Zatopeka iz kapetana v majorja ali celo polkovnika, kot se je predvidevalo po povratku iz finske prestolnice. (Zatopek je postal častnik zaradi uspehov na londonski olimpiadi, leta 1950 pa je bil povišan v kapetana).

Drugo slabo znamenje je vztrajno molčanje celotnega češkoslovaškega tiska o svojem olimpijskem heroju, saj je dobro znano, da je med samimi igrami ob času Zatopekovih zmag domači tisk postavljal Zatopeka naravnost na oltar. To je morda tudi napotilo generala Čepičko, da je govoril proti kultu «primadon».

Lahkoatleti Jamajke v Subotici

Na lahkoatletskem mednarodnem mitingu v Subotici, na katerem so sodelovali tudi atleti Jamajke in Zapadne Nemčije, so bili doseženi sledeči rezultati: 100 m Mc Kenley 10.5; 200 m Mc Kenley 21.9; 800 m Mueller (Zapadna Nemčija) 1:57.8; 3.000 m Ceraj (Jugoslavija) 8:28.8.

Prvenstvena nogometna tekma med Crveno zvezdo in mostarskim Veležem se je končala z zasluženo zmago Crvene zvezde 3:1 (0:1).

Rokavski preliv vabi

CALAIS, 2. — Dva egipčanska plavalca Mustafa Dawoud in Mahmoud Hassaan, stara 19 ter 18 let, sta morala preložiti na jutri poskus plavanja čez Rokavski preliv. Morje je bilo skrajno neprimerno za take avanture.

V Calais je prispel švicarski plavalec Bruno Tajana, ki misli naskočiti preliv četrtega septembra.

Angleški 21-letni letalec Philip Mickman je preplaval Rokavski preliv v 18 urah in 44 minutah. Plaval je v smeri Anglija - Francija. V obratni smeri je premagal preliv leta 1949. Zaradi nevihte je prejšnji mesec odstopil od poskusa en sam kilometer pred francosko obalo.

Pod nesrečno zvezdo rojene jesenske igre italijanskih študentov (ugasnitev plamenice) so se začele danes z izločilnimi tekmovanji v plavanju in odbojki. Tekme se jutri nadaljujejo.

Zatopek na nepozabnem teku helsinške olimpiade na progi 5000 metrov. Za njim je Mimoun.

Vaterpolo postaja priljubljen tudi v Združenih državah

Z ZDA so šele nedavno prevzeli mednarodna pravila - Prej je ameriški vaterpolo slovel kot najbolj surova igra na svetu

Vaterpolo je eden od redkih športov, ki so pred zadnjo svetovno vojno v Združenih državah skoraj čisto zamrli. Sedaj pa je postal spet priljubljen in danes je v Združenih državah že najmanj 150 moštev, ki gojijo ta šport. Z uvedbo mednarodnih pravil je zadobila spretnost igralca večji pomen kakor sila njegovih mišic, dočim je veljal ta šport prej v Ameriki za «najbolj surovega na svetu».

Igralce so presojali predvsem po tem, koliko časa vzdržijo pod vodo. Mnogi stari igralci vaterpola so znani predvsem po tem, da vzdržijo z žogo pod vodo tudi nad eno minuto. Toda več kot polovica igralcev nekdanjega ameriškega vaterpola je dobila senozitis (gnojno vnetje nosnih in čelnih votlin).

Prvotno so uporabljali mehko gumijasto žogo. Vsak igralec, ki je bil od nje oddaljen vsaj 1, 2 m je imel pravico napasti igralca z žogo in ga potisniti pod vodo. Danes pa igrajo, kot že omenjeno, po mednarodnih pravilih. Uporabljajo tudi tršo žogo, kakršno so uvedli Nemci leta 1936 na olimpijskih igrah v Berlinu.

Danes je n. pr. že prekršek, če drži igralec žogo pod vodo. Prav tako ne sme držati igralec obeh rok na žogi. Igralca z žogo pa lahko napade drug igralec ali ga potisne pod vodo le tedaj, če drži žogo samo z eno roko. Toda žoga obdrži svojo prvotno težo in obliko tudi potem, ko se napoji z vodo, in igra z njo je mnogo lažja.

Se malo pred zadnjo svetovno vojno je gojila vaterpolo v Združenih državah le peščica kolegijskih in drugih klubov. Danes pa igra samo v Kaliforniji 25 srednješolskih in 10 univerzitetnih klubov.

Kljub poostritvi pravil je vaterpolo še vedno težak šport, ki zahteva veliko vzdržnost in plavalno spretnost. Moderni vaterpolo se je v Ameriki že tako razširil, da se je mnogo današnjih ameriških plavalnih prvakov razvilo v srednješolskih moštvih.

Igro so uvedli v Združenih državah Angleži saj je Anglija bila prva država, v kateri so gradili pokrite plavalne bazene in v katerih so prirejali plavalne tekme. Bivši član moštva iz Lancashireja, John Robinson, je prenesel vaterpolo leta 1888 v Združene države. Z njegovo pomočjo je organizirala bostonska atletska zveza prvo moštvo v Združenih državah.

Kmalu nato so pričeli gojiti ta vodni šport tudi drugi atletski klubi. Ameriška amaterska atletska zveza (U. S. Amateur Athletic Union) je uradno prevzela nadzorstvo in organizira še danes državna prvenstva v pokritih in odprtih bazenih. Prvo ameriško državno prvenstvo v vaterpolu je bilo leta 1914 v Chicagu. Ker so bila pravila nepopolna in so jih igralci z lahkoto izigravali igra v Združenih državah ni bila posebno priljubljena, dokler niso — kot smo že rekli — uvedli evropskih metod in mednarodnih pravil.

Združene države so zmagale v vaterpolu na olimpiadi v St. Louisu leta 1904. Toda na tisti olimpiadi tuja moštva niso nastopila. Evropske države niso sprejele vaterpola na uradni spored olimpijskih iger vse do londonske olimpiade leta 1918. Od takrat je na olimpiadah zmagala Velika Britanija trikrat, Madžarska trikrat, Francija, Nemčija in Italija pa po enkrat.

Vzporedno z razširjanjem igre, so se ameriški igralci tudi kvalitetno dvigali. Na letošnji olimpiadi v Helsinkih so nastopili tekmovalci ZDA brez posebnega slovesa, mirno in tiho. Toda po prvih zmagah in še posebno po vstopu v finalno tekmovanje je bilo jasno, da je moštvo ZDA največje odkritje letošnjih iger, ako izvzamemo velik napredek in izvrstno aplikacijo novih pravil, s čemer se je odlikovala jugoslovanska sedmorica. Na olimpiadi so ZDA dosegle četrto mesto za Madžarsko, Jugoslavijo in Italijo, toda pred Holandijo (evropski prvak). Belgijo, Sovjetsko zvezo in Španijo. To je bil velik uspeh.

CARL SHEPHERD

Zopet dve smrtni nesreči pri motornih dirkah

DOUGLAS, 2. — Danes so zabeležili zopet dve smrtni nesreči na motornih dirkah. Angleški vozač Ivor Arber je izgubil oblast nad svojim motorjem in se je z brzino 140 km na uro zaletel v zid ob strani dirkališča. Bil je na mestu mrtev. Malo kasneje je padel 24-letni Jaskson in prav tako podlegel ranam.

Charles Dickens

PICKWICKOVCI

72.

Prevedel prof. dr. Fr. Bradač

«Ne morem pustiti, gospod stric, da bi tale dobri mož, ki sta ga deklici za šalo povabili v vašo hišo, tako blagodušno prevzel krivdo (če je to krivda) nase, ko sem vsega kriv jaz. Jaz ljubim vašo hčerko in jaz sem prišel sem, da bi jo videl».

«Stari Lobbs je strašno debelo pogledal, vendar ne bolj ko Nathaniel Pipkin.

««To si storil ti?» je zakričal Lobbs, ko je prišel spet do sape.

««Da, to sem storil jaz.»

««Ali ti nisem že davno prepovedal svoje hiše.»

««Res je; drugače bi ne prišel skrivaj ob nočnem času.»

«Žal mi je zavoljo Lobbsa, da moram reči, da mislim, da bi bil bratranca udaril, če bi se mu ne bila obesila njegova lepa hčerka s svetlimi, v solzah plavajočimi očmi na že dvignjeno roko.

««Ne brani mu, Marija,» je rekel mladi mož; «če me hoče udariti, pusti ga. Jaz ne bi za vse zlato na svetu poškodoval lasu njegove sive glave.»

«Stari je pri tem skritem očitku povesil oči in srečale so se z očmi njegove hčerke.

Povedal sem že enkrat ali dvakrat, da so bile njene oči svetle, in čeprav so bile zdaj polne solz, se njih moč ni prav nič zmanjšala. Stari Lobbs je obrnil obraz vstran, kakor da se je hotel izogniti, da ga ne bi pregovorila, in naključje je hotelo, da so se njegovi pogledi srečali s pogledi poredne male sestrične, ki se je na pol tresla za svojega brata, na pol se smejala Nathanielu Pipkinu ter bila tako ljubka in hkrati tako premetena, da bi je bilo veselo staro in mlado. Priliznjeno je vtaknila roko staremu možu pod pazduho ter mu nekaj zašepetala na uho; in naj si je prizadeval, kolikor je hotel, ni se mogel ubraniti smehljaja in hkrati solze, ki mu je zdrknila po licu.

«Cez pet minut so se priplazile tudi deklice iz Marijine spalnice v sobo ter se delale, kakor da jih je sram, in se hihetale. Dočim je postajala mladina zmerom bolj vesela in razposajena, je vzel stari Lobbs pipo iz omare ter si jo prižgal. Znamenita je okolnost, da mu je bila ravno tale pipa tobaka, ki jo je zdaj kadil, najbolj pomirljiva in prijetna, kar jih je bil kdaj pokadil v vsem svojem življenju.

«Nathaniel Pipkin je spoznal, da je najbolje, ako pridrži resnico zase, in tako se je zelo prikupil staremu Lobbsu, ki ga je sošoma začel učiti kajenja. In sedela sta potem še mnogokaj let ob lepih večerih zunaj na vrtu ter kadila in pila častitljivo in zadovoljno. Nathaniel je prav kmalu prebolel bolečino zaradi svoje nesrečne ljubezni, zakaj v cerkveni knjigi smo našli njegovo ime med imeni prič ob poroki Marije Lobbs s svojim bratrancem; tudi drugi dokumenti pričajo, da so ga v poročni noči zaprli, ker je v hudi pijanosti zagrešil razne izgrede v vasi, pri katerih mu je bil pomagal vajenec s tenkimi kraki.

OSEMNAJSTO POGLAVJE

Dvoje se v kratkem pojasnjuje: prvič moč ženskega joka, drugič sila okoliščin.

Pickwickovci so željno čakali v Catanswillu se dva dni po Fancydress-Déjeûnéju na poročilo svojega spoštovanega glavarja. Gospod Tupman in gospod Snodgras sta se morala spet omejevati na lastno zabavo, zakaj gospod Winkle je stanoval zaradi nujnega povabila neprestano v hiši gospoda Potta ter je ves svoj čas posvečal njegovi ljubeznivi soprogi. Včasih je bil v njuni (gospoda Winkla in svoje žene) družbi tudi gospod Pott sam, da bi bila njuna sreča popolna. Globoko zatopljen v svoje načrt za javni blagor ter za ponižanje in popolni zatòr Neodvisnosti, se veliki mož ni spuščal s svoje duševne višine na nizko stopnjo navadnih duhov. Pri omenjeni priložnosti pa, in da bi s tem odlikoval enega izmed Pickwickovcev, je stopal s svojega piedestala na vsakdanja tla ter je to, kar je govoril, vljudno priravnaval pojmovitosti ljudi iz množice in zdelo se je, da spada mednje po svojem zunanjem človeku, ne pa po duhu.

Tako se je vedel slavni publicist proti gospodu Winklu in zato si lahko mislimo, da je kazal obraz tega gospoda precejšnjo osuplost, ko so se nekega jutra nenadno hrupno odprla vrata in spet zaprla ter je gospod Pott majestetično stopal k njemu in mu ponujeno roko pahnil nazaj, škripal z zobmi, kakor da hoče svoje besede še bolj zaostriti, ter zagrmel nanj s hripavim glasom:

«Gad!»

«Gospod!» je vzkliknil gospod Winkle in poskočil s stola.

«Gad, gospod,» je ponovil gospod Pott, zvišujé in spet hipoma znižujé svoj glas; «rekel sem gad, gospod — vzemite to, kakor hočete in morete.»

K temu je treba tole pripomniti:

Če si ob dveh ponoči voščil dobremu prijatelju prijazno, kakor po navadi lahko noč ter ti je on prav tako prijazno želel prijeten počitek, ob devetih zjutraj pa pride k tebi v sobo s pozdravom: «Gad!», ni nespametno, če iz tega sklepaš, da se je moralo medtem dogoditi nekaj neprijetnega.

Tako je sklepal in mislil tudi gospod Winkle. Vrnil je gospodu Pottu okameneli pogled ter je na noziv razjarjenega publicista vzel «gada», kakor je mogel. Toda ni ga znal spleteti vzeti, ker mu je bilo to docela nerazumljivo, ter je po globoki tišini, ki je trajala nekaj minut, začel:

«Gad, gospod! Gad, gospod Pott? Kaj hočete s tem reči, gospod? — Vi se šalite, gospod?»

«Salim, gospod!» je vzkliknil Pott ter napravil z roko kretnjo, ki je kazala, da ga zelo skomina, da bi zalučal svojemu gostu srebrni čajnik v glavo. «Salim, gospod! — Toda ne, bom čem biti miren, čisto miren, gospod!» se je prekinil gospod Pott sam ter se v dokaz svoje mirnosti, v resnici pa peneč se od besnosti vrgel na stol.

«Moj dragi gospod,» je rekel gospod Winkle.

«Dragi gospod,» je začel Pott spet divjati, «Gospod, kaj se morete predrzniti, imenovati me dragega, gospod? Kako morete biti tako drzni, da mi gledate v oči in mi rečete ‚dragi' gospod?»

«Ah, če hočete tako, gospod,» je odvrnil gospod Winkle, «kako morete biti tako drzni, da mi gledate v oči in me psujete z gadom, gospod?»

«Ker ste gad,» je odvrnil gospod Pott.

«Dokažite to, gospod!» je vzkliknil razvneti gospod Winkle: «dokažite to!»

(Nadaljevanje sledi)

Glavni urednik BRANKO BABIC. — Odg. urednik STANISLAV RENKO. — UREDNIŠTVO: ULICA MONTECCHI št. 6, III nad. — Telefon štev. 93-808 in 94-638. — Poštni predal 502. — UPRAVA: ULICA SV. FRANCISKA št. 20. — Telefonska št. 73-38 — OGLASI: od 8.30 - 12 in od 15 - 18 — Tel. 73-38 — Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 60, finančno-upravni 100, osmrtnice 90 lir. — Za FLRJ: za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 10 din — Tiska Tiskarski zavod ZTT. — Podruž.: Gorica, Ul. S. Pellico 1-II., Tel 11-32. — Rokopisi se ne vračajo.

NAROČNINA: Cona A: mesečna 350, četrtletna 900 polletna 1700, celoletna 3200 lir. Fed. ljud. repub. Jugoslavija: izvod 10, mesečno 210 din. Poštni tekoči račun za STO - ZVU: Založništvo tržaškega tiska, Trst 11.5374. — Za Jugoslavijo: Agencija demokratičnega inozemskega tiska Ljubljana Tyrševa 34 - tel. 2009 tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 6-1-90332-7 — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D.Z.O.Z. - TRST.